A photograph of Arild Hermstad, the party leader, smiling and talking to a woman in a teal jacket. He is wearing a dark blue suit jacket over a light blue shirt and has a small green MDG pin on his lapel. The background is a blurred outdoor setting with trees and a blue structure.

Arild Hermstad
partileder

**MDGs veikart til null
klimagassutslipp.
Slik blir Norge en
ledestjerne!**

Klart vi kan!

Det er fullt mulig å avverge vår tids største urettferdighetskrise, nemlig menneskeskapt global oppvarming. Det er fortsatt innenfor rekkevidde å sørge for at vi unngår de verste scenariene, men det krever mot og lederskap. Det som truer er ikke bare ekstremvær, tørke, skogbranner og økologisk kollaps, men også sammenbrudd i tillit mellom rike og fattige land, og mellom rike og fattige folk. Ingenting er mer polariserende enn ukontrollerte klimaendringer, ingenting er mer usolidarisk enn å la være å møte denne krisen med fasthet, handling og omsorg for alle.

Vi vet hva som skal til, og heldigvis er det enkelt å løse dette problemet. For vi har de verktøyene vi trenger, både teknologiske, politiske og sosiale løsninger som attpåtil skaper et bedre samfunn for alle. Men vi har knapt med tid, og det som trengs er politisk vilje. Dessverre har Norge manglet regjeringer med denne viljen de siste 35 årene.

Norske utslipp har kun blitt redusert med 9 % siden 1990. Norge ligger derfor langt bakpå i omstillingen som vi må gjennom, fordi fokus har vært på å kjøpe seg fri, av redsel for tiltak som skal merkes i den norske befolkningen. Men klimatiltak som ikke merkes, er som regel klimatiltak som ikke virker.

Vi trenger en rettferdig, forståelig og forpliktende klimapolitikk med mer forpliktende klimamål og konkrete tiltak for å nå dem, i tråd med prinsipper for klimarettferdighet. Vi har derfor laget dette veikartet for å vise at det er mulig å gjøre Norge til et nullutslippsland innen 2045. Det vil skape forutsigbarhet, trygghet, og sikre en rettferdig omstilling nasjonalt og globalt.

Norge vil være et rikere land om 20 år dersom denne planen blir fulgt: Rikere på natur. Rikere på ren luft. Rikere på mangfold. Rikere på solidaritet. Rikere på trygge og spennende framtidsutsikter. Slik skaper vi et grønnere, varmere og smartere Norge.

Arild Hermstad

Leder i Miljøpartiet De Grønne

Innhold

Klart vi kan!	2
Hovedfunn og prinsipper for omstilling	5
Våre viktigste grep:.....	8
Unngå utslippene og spar natur:.....	8
Dyrere å forurense, billigere og enklere å leve klimavennlig.....	8
Systemendring, samordning, og samarbeid.....	8
Samferdsel: Full fart mot null utslipp	9
På tide å skifte gir!.....	10
Introduksjon.....	11
Slik kommer vi til null i samferdselssektoren.....	13
Mindre trafikk, tryggere veier og renere luft.....	13
Kollektiv, tog, sykkel og gange.....	18
Klimavennlig og rettferdig flytransport:.....	23
Bygg og anlegg, maskiner og utstyr uten utslipp:.....	24
En utslippsfri sjøfartsnasjon.....	26
Metode.....	29
Industrien til netto null: En viktig del av løsningen	31
Det er fullt mulig!.....	32
Introduksjon.....	33
Slik kommer vi til null i industrisektoren.....	34
Ingen industri er lik.....	34
Aluminiumsindustrien: Netto null i 2044.....	36
Sement- og kalkindustrien: Netto null i 2041.....	38
Silisium og ferrolegeringer: Netto null i 2034.....	40
Treforedling: Netto null i 2033.....	41
Avfallsindustrien: Netto null i 2031.....	43
Mineralgjødning: Netto null i 2033.....	45
Annen metallurgisk industri: Netto null i 2035.....	47
Oljeraffinerier, prosessanlegg for gass og petrokjemisk industri: Gradvis utfasing mot 2040.....	48
Karbonfjerning og negative utslipp: En del av løsningen, men ikke en hvilepute.....	52
Mer klimakutt, mindre kraft.....	52
Økonomiske konsekvenser.....	53
Metode:.....	53
Veikart for et levende norsk landbruk i et netto-null Norge	55
Essensielt i et grønt samfunn.....	56
Introduksjon.....	57
Slik kutter vi utslipp i jordbruket:.....	58
Et levende jordbruk der bonden, dyra og jorda har det bra.....	59
Produksjon og forbruk av mat i tråd med et sunt og bærekraftig kosthold.....	60
Mindre matsvinn og bedre utnyttelse av ressursene.....	62

Redusere eksporterte importerte klimagassutslipp knyttet til jordbruket.....	64
Skog- og arealbrukssektoren.....	65
Biokull - stort potensial for utslippskutt og karbonfjerning:.....	66
Metode:.....	68
Øvrige utslipp- alt skal vekk.....	69
Petroleum: Avvikle for å utvikle - en historisk mulighet.....	71
Systemendring i klimapolitikken.....	72
Samordning mellom sektorene.....	72
En mer forpliktende klimapolitikk.....	72
Ansvar for våre eksporterte og importerte utslipp:.....	74
Tilpasse oss et klima i endring.....	75
Ruste oss for tiden som kommer.....	75
Mer penger til klimafinansiering.....	76

Hovedfunn og prinsipper for omstilling

Dette veikartet tar for seg de største utslippssektorene i Norge; oljeindustrien, fastlandsindustrien, samferdsel og jordbruk. Vi viser hvordan vi kan kutte utslippene til netto null senest innen 2045 for alle kjente utslippskilder. Vi peker på tiltak og nødvendige virkemidler, fordeler ansvaret på de ulike departementene, og tidfester når tiltakene skal innføres.

Med MDGs politikk viser vi at det er mulig:

- At Norge når netto null innen 2045
- At Norge kutter 80 % av sine territoriale utslipp innen 2035 og 93 % i 2040, sammenlignet med 1990
- At fastlandsindustrien samlet kan være den første sektoren som når netto null, og kan bidra til negative utslipp som veier opp for gjenværende utslipp i et levende jordbruk som er en forutsetning for et trygt Norge.

Vi har lagt til grunn følgende prinsipper for å nå klimamålene:

- Norge skal ta alle sine kuttforpliktelser fra 2035 og utover hjemme, samtidig som vi bidrar til omstilling internasjonalt.
- Det skal utarbeides sektorvise, forpliktende omstillingsplaner i samarbeid med næringsaktørene, som til sammen skal gjøre at Norge når klimamålene.
- Norge skal oppnå Norges klimaforpliktelse gjennom Parisavtalen uten bruk av internasjonale kvoter iht. Parisavtalens artikkel 6.4.
- Norge skal fortsette å være en del av EUs klimasamarbeid også etter 2030.

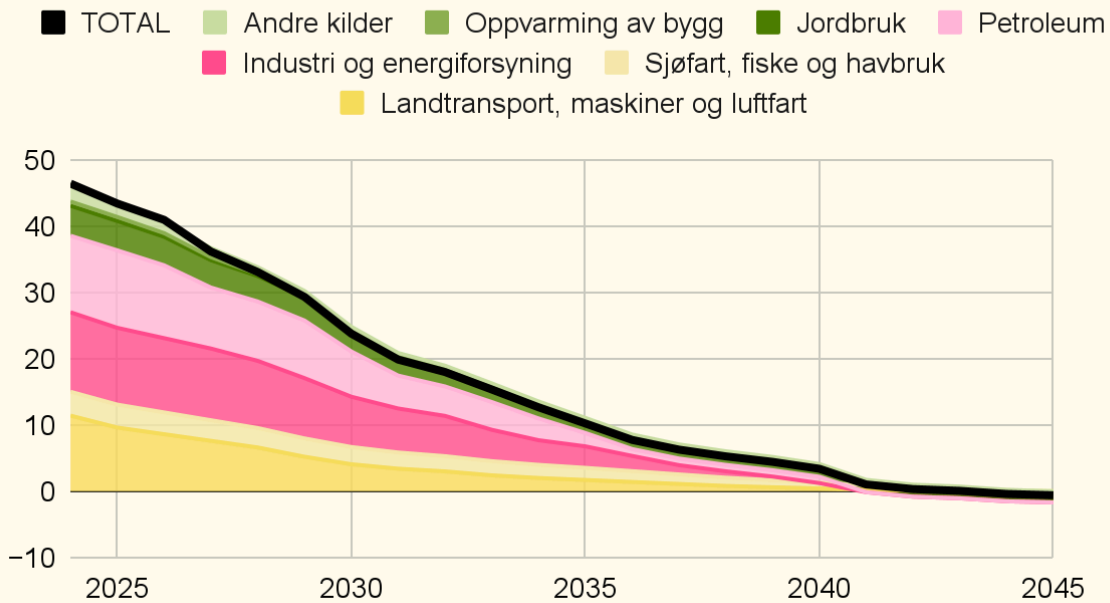
Med tiltakene i MDGs veikart når Norge følgende utslippskutt:

Sektorvise reduksjoner vs. 1990:					Totale utslippskutt med MDGs politikk.
År	Samferdsel	Industri & energiforsyning	Jordbruk	Petroleum	
2030	-47 %	-61 %	-38 %	-17 %	-54 %
2035	-72 %	-83 %	-63 %	-75 %	-80 %
2040	-89 %	-100 %	-67 %	-88 %	-93 %
2045	-100,0 %	-108 %	-70 %	-100 %	-100 %

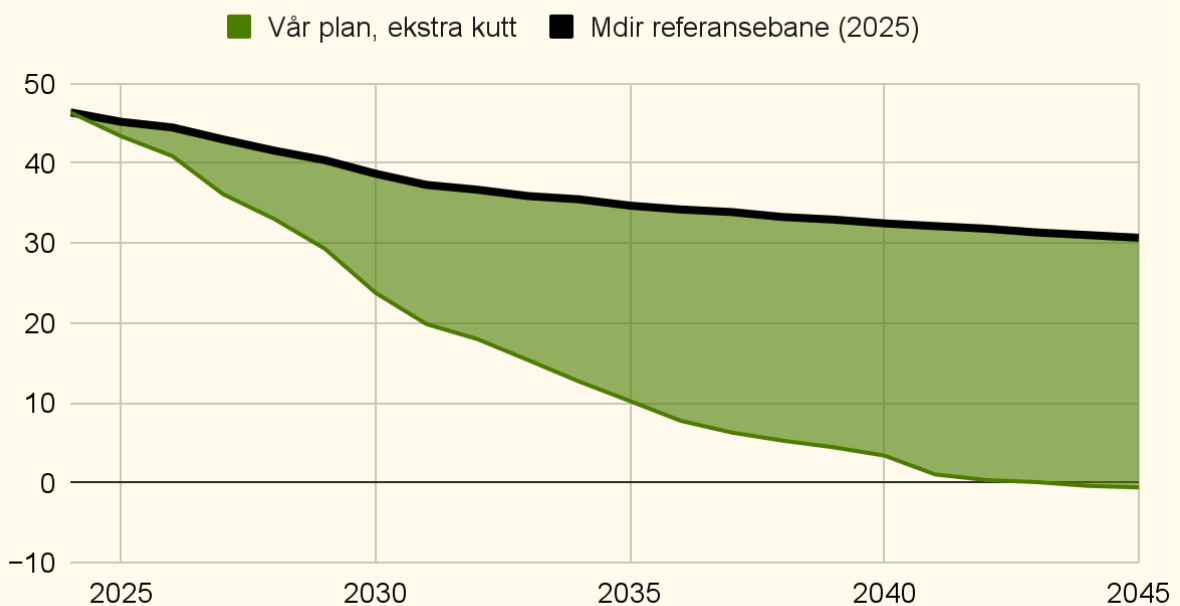
Sektorvise reduksjoner vs. 2023:				
År	Samferdsel	Industri & energiforsyning	Jordbruk	Petroleum
2030	-57 %	-37 %	-31 %	-41 %
2035	-77 %	-73 %	-59 %	-82 %
2040	-92 %	-100 %	-63 %	-92 %
2045	-100,0 %	-114,0 %	-67 %	-100,0 %

Figurene under viser utviklingen av klimagassutslipp for hver sektor frem mot 2045 med vår klimaplan, og hvordan våre veikart for utslippskutt i de ulike sektorene kutter utslipp mye raskere og mer kraftfullt enn prognosene for vedtatt og planlagt politikk. Alle tall er i millioner tonn CO₂-e (Mt-CO₂-e).

Vår klimaplan, gjenværende utslipp per sektor.

Vår klimaplan, kutt vs. vedtatt og planlagt politikk.

Våre viktigste grep:

Unngå utslippene og spar natur:

Det aller viktigste vi gjør for å kutte utslipp er å unngå aktiviteten eller handlingen som gir utslipp. Både FNs klimapanel, Klimautvalget 2050 og Miljødirektoratet peker på det såkalte "UFF rammeverket" for klima og natur som avgjørende i omstillingen. Dette rammeverket går ut på at man først og fremst skal **unngå** utslipp/naturnedbygging, deretter **flytte** aktiviteten til alternativer med mindre utslipp, for til slutt å **forbedre** teknologien/aktiviteten. Denne og tidligere regjeringer har derimot lagt sin lit på å oppfylle klimamålene i stor grad basert på det siste punktet i UFF rammeverket: forbedre. Dette fører til kortsiktige valg, som f.eks. enorm bruk av biodrivstoff eller elektrifisering av sokkelen. MDG legger alltid til grunn UFF rammeverket og prioriterer å innføre tiltak som reduserer aktiviteter som bidrar til store utslipp, f.eks. å skrote motorveier, redusere fly- og veitrafikk, fase ut petroleumssektoren og redusere kjøttforbruk og matsvinn. Vi prioriterer også kraften til det som omstiller Norge, ikke til å forlenge fossilalderen.

Dyrere å forurense, billigere og enklere å leve klimavennlig

Det er i dag altfor billig å forurense og for dyrt og vanskelig å leve klimavennlig. Alt for lenge har det blitt innført kompensierende tiltak som gjør at f.eks. fossile avgifter ikke fungerer etter hensikten. Da blir det retorikk, og ikke effektiv klimapolitikk. MDG lar forurenser-betaler-prinsippet fungere i praksis. Vi øker CO2-avgiften til 4000 kr i 2030 (i 2020 kroner), innfører en omstillingsavgift på olje og gass, og setter ned prisene på kollektivreiser, frukt og grønt, reparasjon, deling og gjenbruk.

Systemendring, samordning, og samarbeid

Norsk klimapolitikk har så langt vært preget av dårlig samordning og manglende styring. MDG sikrer en bedre tverrsektoriell samordning i klimapolitikken. Hensynet til klima skal være en grunnpilar som regjeringen, departementene og alle underliggende etater koordinerer og strukturerer sitt arbeid og sine ansvarsområder etter. Vi tar ansvar for utslippskutt i Norge, samtidig som vi samarbeider med våre naboland og bidrar til omstilling internasjonalt.

**Samferdsel:
Full fart mot
null utslipp**

På tide å skifte gir!

Med dette veikartet viser vi at Norge kan kutte utslippene fra transport raskt, uten for store økonomiske kostnader og med tryggere og mer fremtidsrettet mobilitet som resultat. Dette er helt avgjørende for å lykkes i klimaomstillingen. Kun oljenæringen og fastlandsindustrien har større utslipp enn transportsektoren.

MDG ønsker å gi folk friheten til å kunne reise i hverdagen på en klimavennlig, komfortabel, effektiv og rimelig måte. Gjennom å stille tydelige krav og gi insentiver som bidrar til omstilling og teknologutvikling vil vi gjøre Norge til et foregangsland på utslippsfri transport, både for privatpersoner og for næringslivet.

Valgene vi tar i dag vil være avgjørende for hvor raskt vi kutter utslippene de kommende tiårene. MDG prioriterer kraftige klimatiltak her og nå som vil gi sikker effekt i form av lavere utslipp i mange år fremover. Derfor prioriterer vi alltid å ta vare på veiene, skinnene, tunnelene, broene, signalanleggene og alt det andre vi allerede har bygget, samtidig som vi ruster oss til et klima i endring. Vi flytter investeringer fra nye motorveier og nedbygging av natur til mer tog, kollektivreiser, sykkel og gange. Slik kutter vi utslipp samtidig som vi styrker transporttilbudet.

Vår plan for å kutte utslipp fra reising og frakt vil gi forutsigbarhet for næringsliv, privatpersoner og offentlige aktører i årene fremover. Vi stiller også tydelige krav om at alle anleggsprosjekter i sektoren skal bli utslippsfrie.

MDG satser på tiltak som er i tråd med prioriteringene i UFF-rammeverket. Det viktigste er å legge til rette for at man så langt som mulig skal unngå aktiviteten eller handlingen som gir utslipp, og sørge for å gjøre at det er enkelt for privatpersoner og næringsliv å ta slike valg. Dette kan for eksempel være å reise mindre med fly eller ikke bygge ned natur.

Hvis dette ikke er mulig, skal man flytte aktiviteten, for eksempel ved at det blir lettere å ta tog enn å velge fly eller å utbedre en eksisterende vei fremfor å bygge nytt. Dersom det hverken er mulig å unngå eller flytte, skal man forbedre. Dette betyr teknologiforbedringer eller mer effektiv ressursbruk, og kan være å bruke elbil i stedet for en bil som går på fossilt drivstoff. Der alt for mange regjeringer har fokusert på å forbedre teknologien, tør MDG å innføre tiltak som bidrar til at vi kutter utslipp gjennom å unngå utslippene fra start.

Samferdselssektoren kan komme til null utslipp, men vi står nå ved et veiskille som krever politikere som tør å velge riktig langsiktig kurs. Det gjør MDG.

Arild Hermstad
partileder, MDG

Introduksjon

Vi legger opp til å fjerne alle utslippene fra samferdselssektoren innen 2045, der veitrafikken når netto null først, allerede innen 2040. Vi vil utvide elbilrevolusjonen fra personbiler til større lastebiler innen 2045. For å nå målet må vi også redusere biltrafikken og erstatte dette med kollektiv, sykkel og gange. Norge skal ta mål av seg til å bli verdens første utslippsfrie sjøfartsnasjon i 2045. Vi vil ha elfly på kortbanenettet, og redusere flytrafikken kraftig slik at det er mulig å fremskaffe nok bærekraftig jetfuel til å drifte resten av den innenlandske flytrafikken. Dette vil bidra til at vi får mindre luftforurensning, tryggere veier, bedre kollektivtilbud i hele landet og kutter klimagassutslipp.

Et av våre viktigste grep for å kutte utslippene i samferdselssektoren er en kraftig økning av CO2-avgiften til 4000kr i 2030 (i 2020-kroner). Dette vil kutte utslipp raskt og mye over hele perioden. Dagens regjering vil i stedet øke innblandingen av biodrivstoff. Dette har vist seg å ha usikker klimaeffekt, kan føre til karbonlekkasje og ødeleggelse av natur og areal andre steder i verden. Ikke minst vil det bli ekstremt dyrt og kan potensielt føre til veldig høye drivstoffavgifter for folk.

MDG lar forurensner-betaler-prinsippet fungere og øker heller CO2-avgiften. Utslippene vi sparer fram til 2030 tilsvarer mer enn syv års utslipp av Melkøya, seks års utslipp fra all innenriks luftfart, eller over en million tonn CO2 mer enn det Støre-regjeringen mener de sparer med økt innblanding av biodrivstoff de neste fem årene.

Dette er bedre for klimaet, naturen og mennesker.

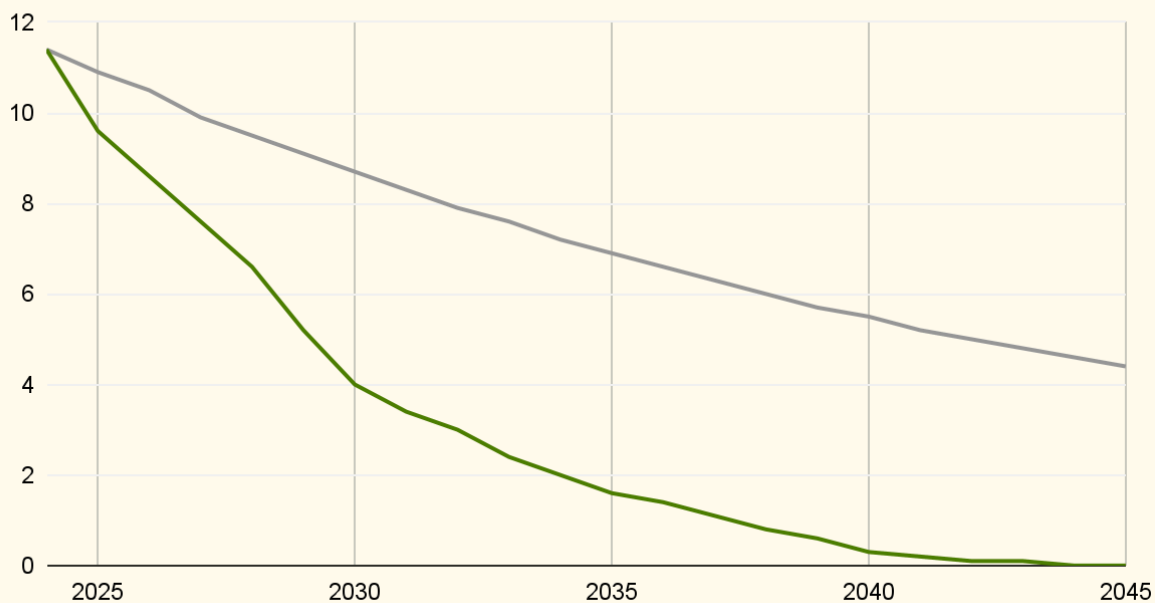
MDGs prinsipper for en klimavennlig samferdsel

- En transportpolitikk som tar oss til null klimagassutslipp.
- En arealnøytral og samordnet areal- og transportpolitikk.
- Prioriter folk som går, sykler og bruker kollektivt, framfor biler.
- Ta vare på det vi allerede har og gjøre det tryggere, framfor å bygge nytt.
- Liv og helse, klima og miljø må komme først.
- Bygg innenfra og ut ved all samfunnsplanlegging.
- Staten må ta ansvar for en grønn og bærekraftig framtid.
- En infrastruktur som ivaretar forsvars- og beredskapsbehov.

Nøkkeltall fra MDGs nullutslipp transport

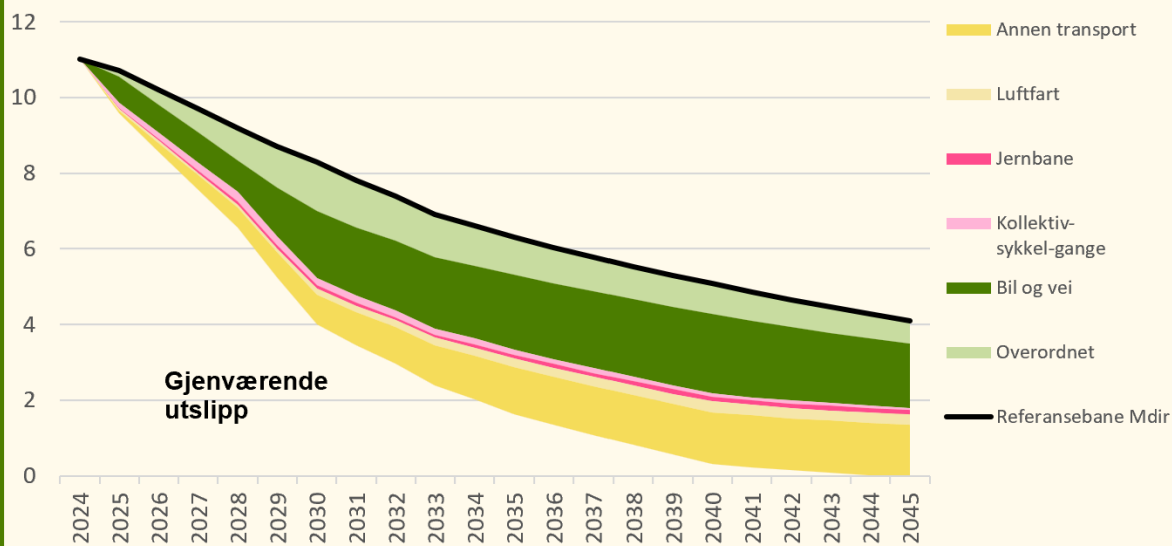
- Vår plan viser at det er mulig å sikre en transportsektor som har netto null utslipp innen 2045, og hvordan vi kan komme dit samtidig som vi sikrer bedre kollektivtransport, renere luft og tryggere veier.
- De største kuttene kommer før 2035. Sammenlignet med utslippene i 2023 kutter vi 66 % i 2030, 86 % i 2035 og 96 % i 2040.
- Veitrafikken er den kategorien som kommer til null utslipp først, allerede før 2040.
- Norge er en utslippsfri sjøfartsnasjon i 2045.
- Kortbanenettet er utslippsfritt i 2040.

Grønn bok framskriving (grå) vs. vår klimaplan (grønn).

Millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Sjøfart ikke inkludert.

Vår klimaplan, kutt per område.

Millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Sjøfart ikke inkludert.

Slik kommer vi til null i samferdselssektoren

Mindre trafikk, tryggere veier og renere luft

Veitrafikken har økt sine utslipp siden 1990 og stod for 8 Mt-CO₂ i 2023. Dessverre prioriterer dagens politikere stadig nye motorveier framfor økt satsing på kollektiv, og veitrafikken fortsetter å øke. I vårt veikart viser vi at ved å gjøre det mer attraktivt å velge sykkel, gange og kollektiv framfor bil, gjøre det enklere og billigere å bruke bildeling, skrote kapasitetsøkende motorveier og få elektrifisert biler, busser og lastebiler, er fullt mulig å kutte alle disse utlippene innen 2040.

Med vår transportplan oppnår vi, for veitrafikken:

- Utslippskutt på 70 % i 2030, 95 % i 2035, og 100 % innen 2040, målt mot 2023.
- 20 % reduksjon i veitrafikken i og rundt de fire største byene i 2030 og 10 % i resten av landet innen 2045
- Kutt på 2,5 millioner tonn CO₂-e ved å skrote kapasitetsøkende motorveier og redusert trafikk som følge av dette
- At 10 % av alle bilbrukere i de største byene er bildelere i 2030

Selv om Norge er langt framme med å bytte ut personbilparken med elbiler, blir veien til null mye enklere om vi også reduserer bilbruken. Samtidig må vi ha nye insentiver for omstilling til utslippsfri næringstransport på vei. Våre transportvaner må endres fra en bilbasert hverdag til mer kollektiv, sykkel og gange. Dette vil gi mindre trafikk, tryggere veier, renere luft, mindre forurensning og sunnere liv.

Sittende og tidligere regjeringer har innført kompenserende tiltak som har tatt bort utslippseffekten av økte CO₂-avgifter. Når en økning i CO₂-avgift kompenseres med f.eks. redusert vegbruksavgift får man ingen eller kun en liten økning i effektiv karbonpris. Da blir omstillingen av transportsektoren retorikk, ikke effektiv klimapolitikk. MDG følger forurenser-betaler-prinsippet, lar den effektive karbonprisen funke og premierer klimavennlige valg. Samtidig bruker vi inntektene fra klimaavgifter på klimatiltak, blant annet mer og bedre kollektivtransport.

Det vil være behov for noe bruk av biodrivstoff på vei mot nullutslipp, men dagens politikk er i altfor stor grad basert på at mye av utslippsreduksjonen fram mot 2030 løses ved biodrivstoff. Det er avgjørende at biodrivstoff brukes med forsiktighet for ikke å tømme markedet for denne knappe ressursen, og med det føre til økte utslipp og arealbeslag utenlands. Derfor sidestiller vi ikke flytende biodrivstoff med nullutslipp, og mener at biodrivstoff basert på andre kilder enn A-råstoff (de mest bærekraftige råstoffene, som avfall og rester fra jordbruk og skogbruk og industriprosesser) gradvis må fases ut innen 2030. Vi er positive til biogass så lenge det er basert på avfallsstrømmer i Norge. MDG har foreslått dette på Stortinget og fikk der flertall for å sidestille biogass med nullutslipp.

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Tiltak som treffer flere kategorier i samferdselssektoren:			
Tiltak som treffer bredt/flere virkemidler, og med usikker klimaeffekt, men som vil bidra til å framskynde utslippskutt. Vi trekker fra utslippseffekt på tilsammen 0,8 Mt-CO2 over perioden for mulig overlappende effekt.	Endre Vegtrafikkloven §7 slik at kommuner tillates å opprette nullutslippssoner	SD	2025
	Krav om nullutslipp i offentlige anskaffelser	KDD	2025
	Økt CO2-avgift til 4000 kr tonnet i 2030. Opptrapping fra 2025	FIN	2025
	Økte avgifter på lystgass og mineralolje i transport	FIN	2025
	Øke veibruksavgiften	FIN	2025
	Øke trafikkforsikringsavgiften	FIN	2025
	Overlappende effekt fratrukk - 1,6 Mt-CO2 over perioden		

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Våre viktigste tiltak: Bil og vei			
Redusere veitrafikken: Nasjonalt mål om at 10 % av alle bilbrukere i de største byene er bildelere i 2030. Vi reduserer veitrafikken rundt de største byene med 20 % i 2030 og 10% i resten av landet innen 2045	Sterk satsing på kollektiv, sykkel og gange og andre tiltak som sikrer at det er mer attraktivt å ta kollektiv enn bil	SD	2025
	Momsfritak for bildeling av elbiler og elbilutleie	FIN	2025
	Støtte til kollektivselskapene for å gjennomføre bildelingsatsinger	SD	2025
	Tilrettelagte bildelingsplasser i bysentrum	SD	2025
	Differensiert trafikkforsikringsavgift som premierer bildelingsbiler	FIN	2025
	Opprette flere kollektivfelt med tilgang for ellastebiler og elvarebiler, og samkjøring med elbil i utvalgte regioner.	SD	2025
	Innlemme varetransport i trafikkreduksjonsmålene gjennom byvekstavgiftene	SD	2025
	Redusert trafikk pga. skroting av motorveier	SD	2025

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Våre viktigste tiltak: Bil og vei			
	Stille nasjonale krav om større økning i bompenger for fossilbiler	SD	2025
Overføre gods fra tungtransport til lastesykkel i bysentrum	Støtte til omlastingssentraler for tungtransport til lastesykkler	SD	2025
	Restriktive tiltak for tungtransport i bysentrum	SD	2025
Si nei til nye kapasitetøkende motorveier	Skrinlegge E6 Moelv-Øyer	SD	2025
	Skrinlegge E16 Skaret - Hønefoss		2025
	Skrinlegge E6 Ulsberg - Melhus		2025
	Skrinlegge Hammersborgtunnelen		2025
	Skrinlegge E39 Lyngdal - Ålgård		2025
	Skrinlegge E39 Mandal - Lyngdal		2025
	Nedskalere E6 Åsen - Steinkjer		2025
	Skrinlegge E39 Bjerkeset - Astad		2025
	Skrinlegge E18 Tvedestrand - Bamble		2030
	Skrinlegge Rv. 22 Glommakryssing		2030
	Skrinlegge E39 Figgjo - Ålgård		2030
	Skrinlegge E16 Kongsvinger - E6		2030
	Skrinlegge E18 Ytre Ringvei		2030
	Skrinlegge E18 Arendal-Grimstad		2030
	Skrinlegge E39 Smiene - Harestad		2030
	Nedskalere E39 Ringveg øst, Vågsbotn–Klauvaneset		2030
	Skrinlegge Rv 4 Hunndalen - Mjøsbrua		2035
	Skrinlegge Rv 26 Hamar - Løten		2035
	Skrinlegge E6 Øyer - Otta		2035
	Skrinlegge E18 Retvet - Vinterbro		2030
Nedskalere Rv. 4 Grua - Roa	2030		
Skrinlegge E134 Saggrenda - Elgsjø	2035		
Nedskalere Rv. 19 gjennom Moss	2030		
Redusert fartsgrense på veier	Vi ønsker å gi kommunene større handlingsrom til å sette ned fart, samme for fylker som vi gir full skiltmyndighet. Vi ønsker også å overføre flere veier ned på lokalt nivå for mer lokalt selvstyre	SD	2025

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Våre viktigste tiltak: Bil og vei			
	90 km/t som maksgrense i hele landet, senke generell hastighet i tettbeboede områder fra 50km/t til 30km/t. Åpne for 20km/t som fartsgrense for kommuner som ønsker det.	SD	2025
100 % nysalg utslippsfrie ekspress- og langdistansebusser innen 2027	Opprette ladeinfrastruktur og døgnhvileplasser for tungtransporten: oppretter ladestasjoner med døgnhvile for tungtransporten og langdistansebusser. Vi videreutvikler støtte gjennom Enova til teknologiutvikling og støtteordninger rettet mot tungtransport og langdistansebusser.	SD	2025
	Innføre avgift på alle nye innkjøp av fossile busser fra og med 2025, som vil gjøre de elektriske mer konkurransedyktige	FIN	2025
	Stille krav om nullutslipp i offentlige anbud	SD	2025
100 % nysalg utslippsfrie mopeder i 2027, 100 % nysalg utslippsfrie motorsykler (lette og tunge) og snøscootere i 2030	Støtteordning til kjøp av elektrisk snøscooter	KLD	2025
	Innføring av bomavgift (med tekniske løsninger som gjør det gjennomførbart) for fossile mopeder og motorsykler	SD	2025
	Innføre lovhjemmel til nullutslippssone	SD	2025
	Nasjonal støtteordning som støtter lader og infrastruktur og støtte til prøveordninger for batteribyttestasjoner	KLD	2026
	Videreføre momsfristak på elmopeder og motorsykler	FIN	2025
100 % nybilsalg av elektriske varebiler i 2027	Investeringsstøtte til elvarebiler	KLD	2025
	I bomringene skal elektriske varebiler og andre større elektriske kjøretøy ha fordeler gjennom lavere takster.	SD	2025
	Krav om nullutslipp i offentlige anbud og innkjøp av utslippsfrie kjøretøy i offentlig sektor.	SD	2025

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Våre viktigste tiltak: Bil og vei			
	Utslippsfrie vare- og lastebiler får tilgang til kollektivfelt i de store byene	SD	2025
	Øke engangsavgiften for fossile varebiler. Med opptrappingsplan	FIN	2025
100 % nybilsalg for nullutslipp lastebiler i 2030.	Bompengefritak for utslippsfrie lastebiler, minst frem til 2030	SD	2025
	Innføre nullutslippssoner i sentrum av større byer	SD	2025
	Innføring av engangsavgift for fossile lastebiler. Med opptrappingsplan	FIN	2026
	Krav om bruk av utslippsfrie lastebiler for hele offentlig sektor i stat, fylke og kommuner	DFD	2028
	Innføre en miljødifferensiert kilometerbasert veipricing for tunge kjøretøy	SD	2027
	Krav om nullutslipp i offentlige anbud og anskaffelser, samt innkjøp av utslippsfrie kjøretøy i offentlig sektor	DFD	2027
	Sammenhengende ladeinfrastruktur og hvileplasser på prioriterte veier mellom de største byene	SD	2025
100 % nybilsalg elektriske personbiler i 2026	Fjerne omregistreringsavgift for brukte elbiler	FIN	2025
	Redusert trafikkforsikringsavgift for elbiler	FIN	2025
	Økt engangsavgift for fossile biler	FIN	2025
	Fritak for engangsavgiften	FIN	2025
100 % elektriske bybusser som er i drift skal være utslippsfrie i 2027	Utarbeide offentlige standarder/veileder for ansvarsfordeling for ladeinfrastruktur	SD / KLD	2025
	Økt offentlig privat-samarbeid om utbygging av lading for busser og tungtransport	SD / KLD	2025
	Investeringsstøtte	SD / KLD	2025
	Støtte til ladeinfrastruktur i kollektivtrafikken	KLD	2025

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Våre viktigste tiltak: Bil og vei			
	Sikre krav om bedre robusthet i møte med ulike temperaturer, slik at bussene går året rundt.	SD	2025

Kollektiv, tog, sykkel og gange

Utslippene er godt i gang med å kuttes i kollektivtrafikken i Norge, men det gjenstår fortsatt en del. Med målrettede satsinger på å elektrifisere gjenværende jernbanestrekninger og busser, øke kapasiteten og gjøre det billigere å reise kollektivt og enklere å ta sykkelen og bena fatt, får vi bort alle utslipp innen 2045 med de største utslippskuttene før 2035.

Med vår transportplan oppnår vi:

- Utslippskutt på 80 % i 2030, 85 % i 2035, 95 % i 2040 og 100 % i 2045, målt mot 2023.
- At Norges nasjonale mål om at 8 % av daglige reiser foretas med sykkel, blir nådd i 2028.
- At alle jernbanestrekninger er utslippsfrie i 2035.
- At vi øker kapasiteten med tog på Østlandet med 40 %.

Skal vi få ned bilbruken må det bli enkelt og billig å velge kollektiv, sykkel og gange. Kollektivtilbudet skal bli bedre i hele landet, vi skal ha flere sykkelveier og det skal bli tryggere og enklere å være en myk trafikant. Vi oppretter et nasjonalt månedskort til 499 kr for voksne og 249 kr for barn og ungdom, der du kan reise med hva som helst, hvor som helst - i hele Norge.

Togene skal bli flere, bedre, raskere og mer presise. Vi setter av mer midler til vedlikehold og opprustning for å motvirke innstillinger og feil på jernbanen, vi øker kapasiteten i hele landet, får 40 % mer kapasitet i løpet av få år på regiontogene ved toetasjes tog på Østlandet, oppretter flere dobbeltspor og kryssningsspor i flere regioner og elektrifiserer toglinjene.

En grønnere hverdag er også en varmere hverdag, med mer tid til de nære verdiene. Derfor styrker MDG koblingen mellom hverdagsreiser og byplanlegging med utvikling av "10-minuttersbyer" der det meste du trenger kan nås innenfor 10 minutters reise til fots eller med sykkel. Vi oppretter "hent meg-ordninger" og andre desentraliserte kollektivprosjekter for lite befolkede kommuner.

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Våre viktigste tiltak: Kollektiv, sykkel og gange			
Fra bil til kollektiv på lengre reiser og sterk satsing på jernbane	Opprette et nasjonalt månedskort til 499 for voksne og 249 for barn og ungdom	SD	2025
	Styrke vedlikehold og utbedring av jernbane- og togmateriell og kjøpe inn mer togmateriell	SD	2025
	Mer penger til vedlikehold og opprustning for å motvirke innstillinger og feil på jernbanen	SD	2025
	Innføre ERTMS raskere	SD	2030
	Øke kapasiteten på Østlandet raskt	SD	2025
	Innlemme flytoget i Vy	SD	2025
	Toetasjes tog - 40 % mer kapasitet på regiontogene	SD	2028
	Flere strekninger med dobbeltspor og kryssingsspor på Bergensbanen	SD	2030
	Flere og lengre kryssingsspor over hele landet	SD	2025
	Bygge Grenlandsbanen	SD	2035
	Gjenåpne Ålgårdbanen	SD	2030
	Kryssingsspor på Dovrebanen	SD	2030
	Økt kapasitet på nattogene	SD	2025
	Flere nattogavganger	SD	2025
	Nattog til København	SD	2025
	Nattog til Berlin	SD	2025
	Flere tog til Gøteborg fra 2028 med flere kryssingsspor	SD	2030
	Bygging av høyhastighetsbane til Gøteborg med EU-midler, ferdig rundt 2040.	SD	2040
	Flere kryssingsspor på Ofotbanen	SD	2030
	Sammenhengende nattog Trondheim-Stockholm	SD	2030
Innføre taxfree for grensekryssende togreiser	FIN	2025	

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Våre viktigste tiltak: Kollektiv, sykkel og gange			
Flytte kortere reiser fra bil til sykkel og gange	Øremerke en andel av bompengene i alle nye veiprosjekter til sykkelprosjekter i nærhet til områdene der nye veiprosjekter bygges, gjennom styrking av bygdevekstavgiftene og belønningsordningen for mindre kommuner som øker sykkelandelen	SD	2026
	Økte midler til byvekstavgifter og økte tilskudd til mindre byområder	SD	2025
	Øremerke flere midler i byvekstavgiftene rettet til sykkel- og gangetiltak	SD	2025
	Nasjonal sykkelstrategi - utbygging av minst 800 km ny sykkelvei frem til 2036	SD	2025
	Vri subsidier fra bil til sykkel, bl.a ved å innføre momsfrakt for elsykler	FIN	2025
	Støtteordning for elsykler og el-lastesykler.	SD	2025
	Bilfrie bysentrum og soner. Hjertesoner rundt skoler. Nullutslippssoner.	SD	2025
	Opprette flere trygge sykkelparkeringer og gi midler til fylker og kommuner for dette	SD	2025
	Premieringsordning for kommuner som øker andel gående og syklende	SD	2025
	Flere tryggere fortauer og gangveier og tryggere skoleveier	SD	2025
Flytte mellomlange reiser fra bil til kollektiv	Økte midler til byvekstavgifter og økte tilskudd til mindre byområder	SD	2025
	Økte øremerkede midler til fylkeskommuners kollektivtilbud utenfor byvekstavgiftene og andre tilskudd	SD	2025
	Økt statlig finansiering av større kollektivprosjekter	SD	2025
	Gjennomføre flere større kollektivprosjekter som Bybanen og Majorstuen Stasjon	SD	2030

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Våre viktigste tiltak: Kollektiv, sykkel og gange			
	Opprette "hent meg-ordninger" og andre desentraliserte kollektivprosjekter for lite befolkede kommuner	SD	2025
	Innføre bom-for-miljø ved økte bompenger for nye veiprosjekter, der pengene går til lokale vei, kollektiv, sykkel og gangetiltak	SD	2025
	Stille nasjonalt krav om større økning i bompenger for fossilbiler	SD	2025
	Opprette et nasjonalt månedskort til kr 499 for voksne og 249 for barn og unge	SD	2025
	Satsing på ekspressbusser i hele landet	SD	2025
Reduserte reiser ved økt bruk av digitale møter for offentlige etater og virksomheter i stat, fylkeskommune og kommune.	Rapporteringsplikt for offentlige etaters reisevirksomhet	DFD	2025
	Krav om klimagassregnskap i årlig virksomhetsrapportering.	DFD	2025
	Krav om nedskalering i bruk av unødvendige konferanser, reisevirksomhet o.l - krav om strengere retningslinjer for reiser i offentlig sektor	DFD	2025
	Sette mål med påfølgende krav om å redusere flyreiser i offentlig sektor med 50 % utenom kortbanenettet innen 2030	DFD	2030
	Støtte til gode digitale møteløsninger i offentlig sektor	DFD	2025
Redusere behovet for å reise, gjennom transporteffektiv arealplanlegging	Styrke koblingen mellom hverdagsreiser og byplanlegging med utvikling av "10-minuttersbyer"	SD OG KDD	2025
	Strengere rammer for utbygging av nye boligområder utenfor tettbebyggelse	KDD	2025
	Bygge ut på gråarealer fremfor å bygge i urørt natur, andre naturområder og på matjord	KDD	2025

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Våre viktigste tiltak: Kollektiv, sykkel og gange			
	Styrke den nasjonale kompetansen innenfor by- og tettstedsplanlegging i de statlige transportvirksomhetene	SD	2025
	En aktiv stat som kan støtte lokale myndigheter og "leie ut" eksperter til kommuner og fylker som har behov, og gi kommuner og fylker økt mulighet til bistand innenfor planlegging av sine by- og tettstedsområder der de ønsker det	KDD / DFD	2025
	Stille krav om at kommuner over 20.000 innbyggere har helhetlige kommunal gange- og sykkelstrategier som tilfredsstiller nasjonale minstekrav	SD	2025
	Gi fylker og kommuner større formell påvirkningskraft og innsigelsesrett i møte med statlige samferdselsprosjekter	KDD	2025
	Stanse nye hyttefelt og sikre bedre kollektivforbindelser til eksisterende	KDD OG SD	2025
Utslippsfri jernbane	Alle jernbanestrekninger er fullelektrifisert/ utslippsfrie innen 2035: Nordlandsbanen i 2035, Røros- og Solørbanen i 2033, Raumabanen i 2033 og Trønderbanen i 2025.	SD	2025
Overføre gods til bane	Koble sammen flere havner med jernbanestrekninger	SD	2030
	Mer økonomisk romslig og langsiktig miljøstøtteordning og fordeling av godslinjer for økt forutsigbarhet for godsaktørene	SD	2025
	Utrede kompensasjonsordning for godsselskaper ved eventuelle problemer med jernbaneinfrastruktur og -strekninger	SD	2025
	Utbedre og utvide kapasiteten på lasteterminalene for gods på jernbane	SD	2025
	Effektpakker for gods	SD	2025

Klimavennlig og rettferdig flytransport:

I dette veikartet fokuserer vi på utslippene fra innenriks luftfart, som i dag er på litt over 1 Mt-CO₂-e. Gjennom å elektrifisere kortbanenettet, redusere flytrafikken mellom de store byene og satse på teknologiutvikling, fjerner vi nesten alle utslipp fra fly innen 2045. De få utslippene som står igjen må veies opp av negative utslipp i andre sektorer, f.eks. industri, for å sørge for at Norge som helhet når netto null innen 2045.

Samtidig er det store utslipp knyttet til internasjonal luftfart fra norske destinasjoner som ikke telles i Norges klimagassregnskap. Vi må sørge for at utslippene fra også disse flyvningene går ned, og at Norge tar ansvar for sin del.

Med vår transportplan oppnår vi:

- Utslippskutt på 40 % i 2030, 55 % i 2035, 85 % i 2040 og 100 % i 2045, målt mot 2023.
- Utslippsfritt kortbanenett i 2040.
- At vi reduserer flytrafikken mellom de største byene med 25 % i 2030 og 63 % i 2035 gjennom massiv satsing på kollektiv og alternative transportløsninger
- Ingen flere nye storflyplasser eller kapasitetsøkende nye rullebaner på norske flyplasser.

Kortbanenettet er en viktig del av kollektivtransporten i store deler av landet der andre alternativer mangler eller der avstandene med bil, tog, buss eller båt er for store. De største utslippene fra flytransport i Norge er derimot mellom de store byene, aller mest mellom Oslo og Trondheim. Her er det viktig at alternativene til fly raskt blir bedre ved å gjennomføre forbedringer av særlig jernbanelinjene. Det er på sikt mulig å få utslippene fra innenlands flytrafikk ned til null, men dette krever en kraftig reduksjon i aktivitet, forbedret logistikk, overgangen til elektrifisering og bærekraftig drivstoff sammen med midler og rammebetingelser til forskning og innovasjon.

Noe biodrivstoff kan være aktuelt i flytrafikken, spesielt på kort sikt. Syntetisk drivstoff slik det eksisterer i dag, er MDG skeptiske til. Vi utelukker derimot ikke at det i framtiden kan komme syntetiske drivstoff som kan være aktuelt som en mulig del-løsning for luftfarten, men det er behov for langt mer energieffektive løsninger enn dagens muligheter om dette skal bli et alternativ i fremtiden.

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år
Våre viktigste tiltak: fly			
Utslippsfritt kortbanenett i 2040	Grønt omstillingsfond for luftfarten	SD	2025
	Økte avgifter for fossile flyreiser	SD	2025
	Differensierte lufthavnavgifter for klimavennlige vs fossile reiser	SD	2025
	Utslippsfri infrastruktur på kortbaneflyplassene	SD	2025

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år
Våre viktigste tiltak: fly			
Mer klimavennlig drivstoff i flytrafikken, og en flytransport på vei mot nullutslipp	Krav om bruk av mer miljøvennlig drivstoff og økt satsing på innovasjon og forskning på alternative drivstoff. Logistikkforbedringer. Midler til innovasjon og forskning på alternative, bærekraftig drivstoff og elektrifisering	SD	2025
Færre reiser fra fly, ved å flytte reiser til båt, jernbane og buss	Pålegge flyselskap og formidlere av reiser å opplyse tydelig om alternative reisemåter, og CO2-avtrykket for disse ulike reisemåtene	SD	2025
	Etablere karbonavgift på forurensende flyreiser, men med lavere avgift når andre reisemåter tar svært lang tid eller ikke finnes. Avgiften deles ut igjen gjennom KAF	FIN	2025
	Innføre ekstra avgift for dagpendling med fly mellom de store byene.	FIN	2025
	Avvikle fordelsprogrammene for fly	SD	2025
	Progressiv flypassasjeravgift som øker med antall reiser. Avgiften skal ikke ramme pasienttransport eller strekninger der alternative reisemåter ikke finnes.	FIN	2025
	Forby reklame for flyreiser	BFD	2025
	Avvikle taxfree for flyreiser	FIN	2025
	Forbud mot større private fossile fly som ikke brukes av myndighetene, for andre viktige samfunnsbehov eller i f.eks opplæring av piloter	SD	2030
Si nei til nye storflyplasser og kapasitetsøkende nye rullebaner på norske flyplasser.	Si nei til tredje rullebane på Gardermoen. Varsler dette i 2025.	SD	2040
	Avslutter bygging av flyplass i Mo i Rana	SD	2025

Bygg og anlegg, maskiner og utstyr uten utslipp:

Det er flere andre kilder til utslipp fra transport enn de som frakter mennesker og varer. Maskiner innenfor blant annet bygge- og anleggsplasser, ikke-veigående maskiner på f.eks. flyplasser og maskiner i jordbruket fører i dag til utslipp av klimagasser. Også her vil det være nødvendig å få vekk alle utslipp for å nå Norges klimamål. Ved å stille krav om nullutslipp, gi målrettede støtteordninger og sette avgifter på fossile versjoner får vi vekk alle utslippene fra denne sektoren innen 2045.

Med vår transportplan oppnår vi:

- Utslippskutt på 55 % i 2030, 75 % i 2035, 95 % i 2040 og 100 % i 2045, målt mot 2023.
- Alle bygge- og anleggsplasser er utslippsfrie i 2040
- 100 % av nysalget av ikke-veigående maskiner er nullutslipp i 2035
- Null utslipp fra maskiner i jordbruket i 2045

Flere kommuner er frampå med å stille krav til nullutslipp på bygge- og anleggsplasser, men mangler insentiver, juridiske virkemidler og nasjonale føringer for å få fortgang i omstillingen og sikre konkurransekraft. I jordbruket er det også utvikling på gang innenfor f.eks. el-traktorer, men det foreligger få ordninger som skaper forutsigbarhet, insentiver og støtteordninger for at bønder skal tørre å satse på utslippsfrie løsninger. Selv om investeringskostnadene kan være høye og dermed kreve noe offentlig risikoavlastning, kan brukskostnadene på sikt bli betraktelig lavere etter omstilling til nullutslippsteknologi. MDG vil legge til rette for at alt fra kommuner, bønder, utbyggere og andre næringsaktører får gode rammer for å omstille seg til klimavennlig drift.

Virkemiddel	Tiltak	Ansv. dep.	Innføres
Våre viktigste tiltak: Annen transport			
Utslippsfrie maskiner i jordbruket i 2045	Fase ut salg av nye fossile maskiner i jordbruket fra 2030.	SD	2030
	Opprette støtteordning for innkjøp av utslippsfrie jordbruksmaskiner via Enova	KLD	2025
	Støtte til ladeinfrastruktur og lokal energiproduksjon på gårder	KLD	2025
Utslippsfrie bygge- og anleggsplasser i 2040	100 % nullutslipp nye maskiner til bygge- og anleggsplasser i 2030	SD	2025
	Økt krav til vekting av miljø i offentlige anskaffelser	DFD	2025
	Krav om at de største kommunene må kjøpe inn kun nullutslipp etter 2026	DFD OG SD	2026
	Engangsavgift på fossile versjoner av anleggsmaskiner fra 2025 og støtte til nye utslippsfrie versjoner	FIN	2025
	Hjemmel for kommuner til å stille lokale klimakrav til bygge- og anleggsplasser	KDD	2025
	Utvide forbudet mot fossil fyring til å omfatte fossil gass brukt til oppvarming i primærnæringer, tjenesteytende næringer og husholdninger i tillegg til byggvarme	SD	2028
	Støtte til flere pilotprosjekter og ladeinfrastruktur	KLD	2025

Virkemiddel	Tiltak	Ansv. dep.	Innføres
Våre viktigste tiltak: Annen transport			
	Utleieordninger i samarbeid med offentlig/privat bransje	SD	2025
	Hjemmel til kommunalt krav om utslippsfri og fossilfri anleggsplass i forurensningsloven	KDD	2025
	Krav om at alle statseide virksomheter og infrastrukturselskaper har utslippsfrie anleggsplasser innen 2027.	DFD	2027
	Forskriftsfeste krav til fossilfrie og utslippsfrie anleggstjenester i alle offentlige anbud, innføre støtteordninger for kommunene. Varsles fra 2025 med opptrapping til 2028	DFD	2028
	Krav til alle kommuner om bruk av utslippsfrie anleggsplasser i egen drift innen 2030	DFD	2030
100 % av nysalget av ikke-veigående veimaskiner er nullutslipp i 2035	Krav og premiering i offentlige anskaffelser	DFD	2025
	Målrettede støtteordninger i ulike næringer	KLD	2025
	Avgift på fossile maskiner fram til forbud inntreffer	FIN	2025
	Krav om utslippsfrie innkjøp for offentlig sektor som bruker slike maskiner	DFD	2025
	Investeringsstøtte via Enova	KLD	2025

En utslippsfri sjøfartsnasjon

Utslippene fra sektoren er nå på nesten 4 Mt-CO₂-e, og økte med 1,6 prosent i 2023. Siden 1990 har utslippene økt med over 53 %. Med andre ord er sjøfarten langt fra det vedtatte norske målet om å halvere utslippene innen 2030 sammenlignet med 2005. Det er mulig å snu denne trenden gjennom å innføre forbud mot fossile cruiseskip, sette krav om nullutslipp, støtte teknologiutvikling og legge til rette for redusert aktivitet gjennom deling, leie og reparasjon.

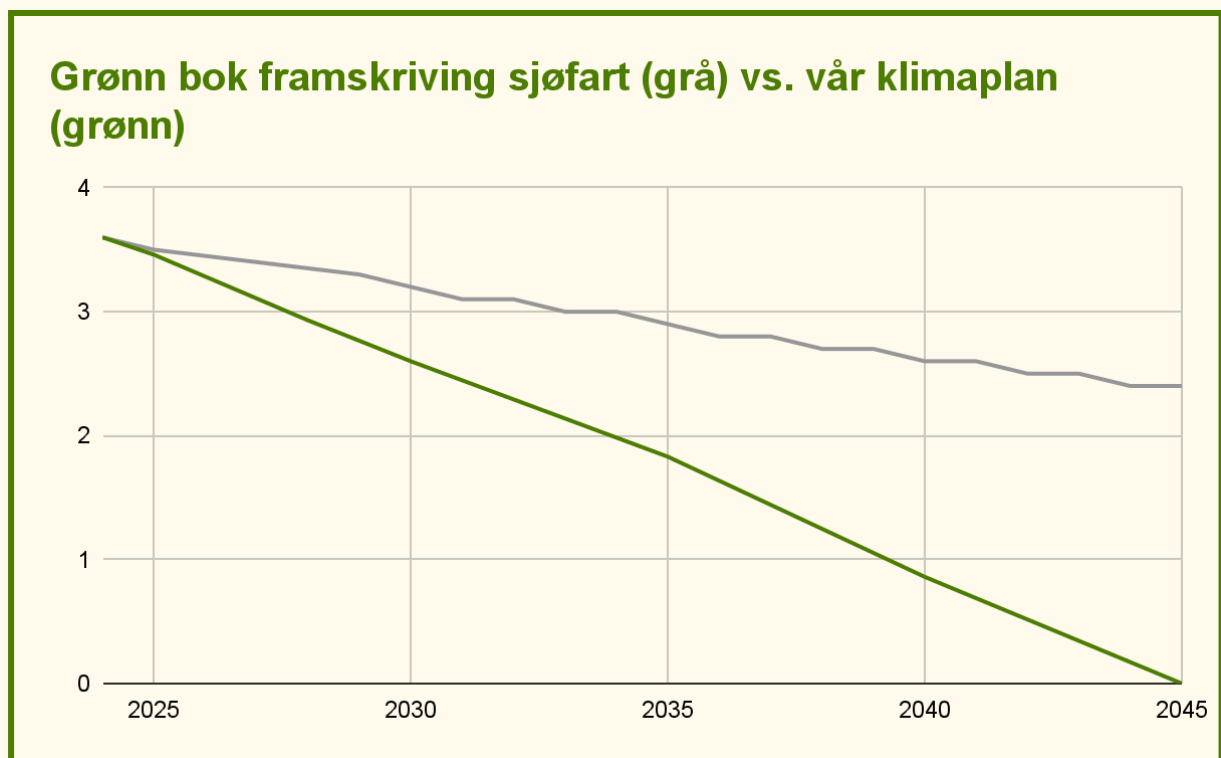
Med vår transportplan oppnår vi:

- Utslippskutt på 35 % i 2030, 55 % i 2035, 80 % i 2040 og 100 % i 2045, målt mot 2023.
- At Norge er en utslippsfri sjøfartsnasjon i 2045
- Null utslipp fra fritidsbåter i 2040

FNs sjøfartsorganisasjon IMO vedtok i 2023 en ambisjon om at internasjonal skipsfart skal ha null utslipp i 2050. Norge som havnasjon har enorme muligheter, fortrinn og en unik anledning til å gå foran. Dessverre går utviklingen i feil retning som følge av manglende politiske ambisjoner og virkemidler.

Utslippene fra skip som transporterer varer og gods på sjøen er i dag betydelige, og store andeler av fergene og hurtigbåtene som frakter folk langs vår lange kyst er fortsatt basert på fossilt drivstoff. Ved å stille krav og utvikle utslippsfrie løsninger innenfor skipsfart for persontrafikk og gods kan vi kutte store utslipp, skape arbeidsplasser og utvikle ny teknologi som kommer Norge og andre land til gode. Løsningene vi får frem her kan bidra til eksport til andre sjøfartsnasjoner verden over, og ha store internasjonale ringvirkninger. Samtidig sikrer vi nordmenn som bruker sjøveien til jobb og andre aktiviteter, utslippsfrie transportalternativer i hverdagen.

Bruk av private båter for rekreasjon er en viktig tradisjon for mange nordmenn. I fremtiden skal vi også fortsatt nyte varme sommerdager på sjøen i Norge, men gjøre det med utslippsfrie løsninger uten å forurense fjordene og uten å øke klimagassutslippene.

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år
Våre viktigste tiltak: Sjøfart			
Utslippsfri sjøfartsnasjon i 2045	Støtte og omstilling til utslippsfrie ferger og hurtigbåter	SD	2025
	Forbud mot fossile cruiseskip fra 2027	SD	2027
	Avgift for fossile cruiseskip før iverksettelse av forbud	FIN	2025
	Krav til landstrøm for havner	SD	2025

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år
Våre viktigste tiltak: Sjøfart			
	Krav om bruk og innblanding av bærekraftig drivstoff for større skip	SD	2026
	Differansekontrakter for grønt drivstoff	SD	2025
	Stille krav om at kun lavutslippsteknologi skip får lov til å frakte varer til norske havner innen 2030 og nullutslippsteknologi skip fra 2035	SD	2030, 2035
	Stille krav at alle nye skip skal bygges med nullutslippsteknologi: - Ferjer og hurtigbåter fra 2025 - Offshore supplyskip fra 2027 mindre lasteskip, nærskipsflåten fra 2030	SD	2025, 2027, 2030
	100 % nybåtsalg er elektriske/nullutslipp innen 2030	SD	2030
	100 % nybåtflåte er elektriske/nullutslipp	SD	2040
	Gi kommuner hjemmel til å kreve at større private fellesbrygger må ha ladeplasser, elbåtdelingsplasser og elbåter	SD	2025
	Miljøfartsgrenser for skip, ferger og hurtigbåter	SD	2025
	Lavere havneavgifter for grønne skip, høyere for grå	SD	2025
	Kutter i CO2-kompensasjonsordningen for fiskefartøy.	NFD	2025
Reduserer utslipp fra maritim offshoreaktivitet. Fartøyene som i dag brukes til petroleum vil bli redusert, men noe vil også være behov for til havvindaktivitet. Vi ønsker nullutslippsteknologi og overgang til biogass.	Vi setter av midler til ombygging av skip til lav- og nullutslippsteknologi samt midler til bygging av nye nullutslippskip i vår SGE ordning.	NFD	2025

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år
Våre viktigste tiltak: Sjøfart			
Utslippsfrie fritidsbåter innen 2040	Virkemidler for overgang til private elbåter, bl.a tilrettelegge for utleie- og deleløsninger	FIN OG SD	2025
	Momsfritak for utleie av elbåt.	FIN	2025
	Gi hjemmel for kommuner å opprette utslippsfrie soner på sjøen.	SD	2025
	Gi kommuner hjemmel til å kreve at større private fellesbrygger må ha ladeplasser, elbåtdelingsplasser og elbåter	SD	2025
Overføre gods fra vei til sjø	Forenkle avgiftsregimet for sjøtransport og innføre differensierte avgifter basert på bærekraft	FIN	2025
	Naturvennlig utbedring av farleder	SD	2025
Si nei til unødvendige prosjekter på sjø	Stanse bygging av Stad skipstunnell	SD	2025

Metode

Vi har tatt utgangspunkt i kategoriseringen, tiltakene og effektberegningene fra Miljødirektoratets rapport "[Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025](#)". Rapporten inneholder både referansebaner for transport- og sjøfartssektorene og en liste med foreslåtte tiltak og tilhørende effekt på klimagassutslipp. For en del tiltak forutsetter vi mer kraftfull politikk enn det Miljødirektoratet har gjort; her bruker vi likevel rapportens estimater som utgangspunkt for å beregne ekstra effekt med vår politikk.

Siden Miljødirektoratets analyser bare strekker seg til 2035, mens vi i vår transportplan ser fram til 2045, har vi vært nødt til å ekstrapolere både referansebanen og tiltakseffektene slik at de også dekker årene 2036 - 2045. Dette omfatter noe usikkerhet rundt tallgrunnlaget. Vi har brukt konservative antagelser for å sikre mest mulig realisme i kutteffektene. I tiltak som blir påvirket av mengden aktivitet, f.eks. antall reiser med bil eller fly, har vi tatt hensyn til at MDG fører en politikk som vil bidra til å redusere aktiviteten og derfor lagt inn en avtakende effekt over tid. Vi har også tatt høyde for at noen tiltak har overlappende effekt og trukket fra dette for å forhindre mulig dobbelttelling i utslippseffekt. Effektberegningen for økt CO₂-avgift er basert på tall fra Finansdepartementet. Vi har antatt en flat utvikling i avgiften fra 2030 og utover. Selv om CO₂-avgiften i aller størst grad treffer samferdselssektoren, vil også noe fordeles på andre sektorer. Vi har derfor valgt å kun ta 60 % av effekten i samferdselssektoren.

Miljødirektoratet har i sin framskrivning ikke spesifisert hvor store utslippskutt denne innebærer per underkategori (f.eks. fra bil og vei). Vi har likevel gjort noen anslag, slik at vi for hver underkategori kan angi en prosentvis reduksjon i utslipp målt mot 2023-nivået. Dette vil medføre noe usikkerhet. Derfor har vi valgt å runde nedover for å sikre et mer konservativt anslag.

For enkeltprosjekter som f.eks. motorveier eller andre større byggeprosjekter er det lagt inn antatte årstall for oppstart av slike prosjekter der det ikke finnes tilgjengelig informasjon om dette nå, og der prosjektet er planlagt, men byggestart ikke er konkludert med ennå. Antagelsene for byggestart der vi ikke har kunnskap om dette bygger på antatt prioritet ift uttalte NTP-ambisjoner for styringspartier på Stortinget og hva som potensielt vil være økonomisk mulig å få til over tid.

Noen av tiltakene til Miljødirektoratet har vi forsterket effekten av, i tråd med MDGs politikk. Vi har også lagt til nye tiltak fordi summen av Miljødirektoratets anbefalte tiltak ikke gir tilstrekkelig effekt på utslippene om vi skal nå våre klimamål.

Sammenligning med regjeringens politikk har vi gjort ved å bruke fremskrivingene fra Grønn bok for 2025. Disse strekker seg bare til 2030, og vi har derfor måttet forlenget dem til 2045 med samme metodikk som nevnt over for Miljødirektoratets referansebaner.

Alle sammenligninger med dagens utslippsnivå viser til [offisielle 2023-tall fra SSB](#).

Les også gjerne vår GrønNTP for MDGs øvrige samferdselspolitikk på <https://mdg.no/politikk/program#planer>

I arbeidet med denne planen har vi vært i dialog og kontakt med en rekke aktører, miljøorganisasjoner og andre aktuelle organisasjoner for innspill og tilbakemeldinger, og vi takker for alle gode samtaler og innspill.

Industrien til netto null: En viktig del av løsningen.

Det er fullt mulig!

Det er avgjørende for norsk fastlandsindustri at vi lykkes med den grønne omstillingen. Å fjerne alle utslipp vil ikke bare bidra til at Norge kan utvikle løsninger som kan tas i bruk i andre land, det vil også sikre konkurransekraften for fastlandsindustrien. Derfor har de fleste bedriftene allerede ambisiøse klimamål og -planer. Det eneste de trenger er tydelig politisk vilje til å sørge for at det kan skje på en lønnsom og konkurransedyktig måte.

Sektoren er i dag den nest største når det kommer til klimagassutslipp, kun slått av olje og gass. Industrien stod i 2023 for 10,8 millioner tonn (Mt-CO₂-e), eller 23 % av Norges totale utslipp. Energiforsyning stod i 2023 for omtrent 1,2 Mt-CO₂-e.

Med dette veikartet viser vi at det er fullt mulig for industrien å kutte alle sine utslipp og i tillegg bli netto negativ. Slik kan industrien kompensere for gjenværende utslipp som vil være svært vanskelig å kutte i et bærekraftig landbruk i Norge. Derfor er industrien helt avgjørende for om Norge samlet er et netto null-samfunn innen 2045.

Til tross for at industrien er den sektoren som har kuttet sine utslipp mest siden 1990, har CO₂-utslippene økt. Sektorens utslippskutt har stanset opp de siste årene. Det skyldes at de lavest hengende fruktene er plukket, men også fordi manglende forutsigbarhet, politisk risiko og manglende lønnsomhet har stått i veien for en ellers frampå og villig industri som ønsker å ta de siste og vanskeligste kuttene.

Det meste av industrien i Norge er underlagt EUs kvotesystem, men kvoteprisene er fortsatt for lave til å utløse store kutt raskt. Videre har den ikke-kvotepliktige delen av industrien manglet tydelige krav og insentiver til å omstille seg, til tross for at de ønsker. I dette veikartet tar vi utgangspunkt i de største utslippspunktene i Norge, industrisektor for industrisektor, og viser hvordan de alle kan nå netto null innen 2045.

Rammeverk for investeringsbeslutninger, teknologien som kreves og markedet som trengs, tar tid å få på plass. Derfor er det viktig at tiltakene kommer i gang nå.

MDG stiller tydelige krav, samtidig som vi sørger for støtte og nødvendige virkemidler som bidrar til at omstillingen kommer i gang. For det er mulig å omstille Norge til et nullutslippssamfunn, og sikre arbeidsplassene og inntjeningen samtidig. Det som trengs er et oppgjør med partiene som ikke tar klimaomstillingen på alvor, og et sterkt MDG som presser på for nye løsninger som tar Norge fremover.

Arild Hermstad
Partileder, MDG

Introduksjon

Norges fastlandsindustri kan komme til null utslipp med en kraftfull satsing på CCS, overgang fra fossile brensler til fornybar energi og sirkulærøkonomi. Industrien var tidlig frempå i å kutte utslipp, men de siste årene har de blitt møtt med manglende forutsigbarhet, manglende lønnsomhet og stor politisk risiko. Dette gjør MDG noe med. MDG mener omstillingen av industrien må være et spleiselag mellom bedrifter og staten. Derfor er vårt løfte til industrien forutsigbarhet, gode rammevilkår og at vi bruker minst like mye på omstilling som vi henter inn i økte klimaavgifter. Slik hjelper vi industrien til å nå sine klimamål.

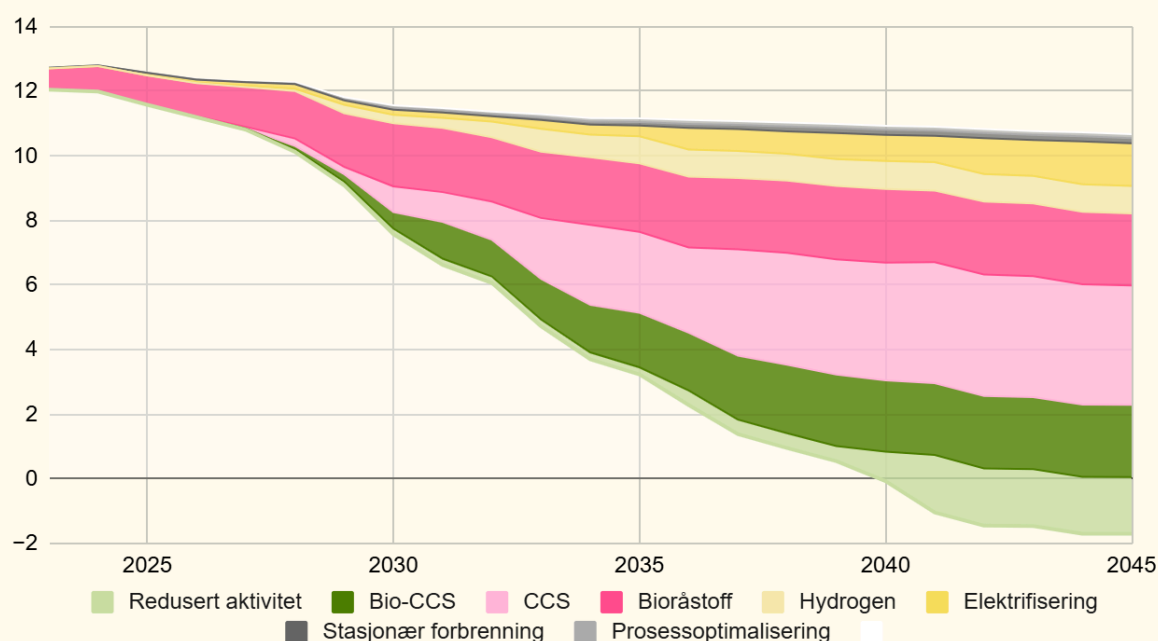
Dagens politikk gir ikke insentiver til å fange og lagre biogene utslipp. Men dette er avgjørende for at industrien kan være en del av løsningen. Derfor legger MDG til rette for at industrien kan samlet sett nå netto null i 2040 og bidra med negative utslipp innen 2045 som veier opp for gjenværende utslipp i jordbruket.

Fordi vi legger til grunn mer energieffektivisering, sirkulærøkonomi og CCS og mindre hydrogen legger dette veikartet opp til å ikke bruke mer kraft enn høyst nødvendig og mindre enn hva dagens politikk vil føre til. Hvis vi tar med landanleggene for olje og gass som MDG vil fase ut, vil behovet for kraft i vårt veikart totalt være kun 5 TWh, mot anslåtte 13 TWh med dagens politikk gitt at landanleggene for olje og gass her ikke fases ut.

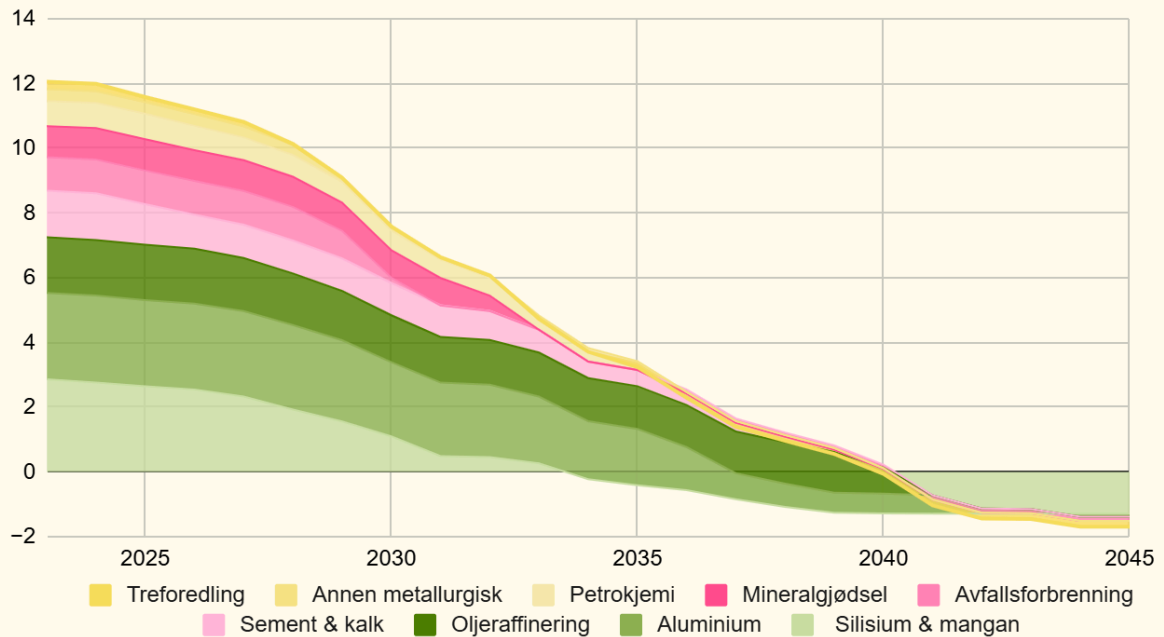
Med dette veikartet viser vi at det er mulig at:

- Industrien samlet når netto null utslipp i 2040.
- Utslippene fra industrien kan kuttes med 37 % til 2030 og med 73 % til 2035 sammenlignet med dagens nivå
- Industrien bidrar til negative utslipp i 2045 på 1,7 Mt-CO₂-e

Vår klimaplan, kutt fra industri og energiforsyning.

Vår klimaplan, gjenv. utslipp, industri og energiforsyning.

Slik kommer vi til null i industrisektoren

Ingen industri er lik

Ingen industri er lik, og de ulike bedriftene møter ulike barrierer og utfordringer. Tiltakslisten under viser MDGs virkemidler og tiltak for industrien som helhet, og som vil bidra til å overkomme barrierer og utfordringer i alle industrikategoriene. Videre beskrives målrettede tiltak under hver enkelt kategori.

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Overordnede tiltak for all industri:			
Støtteordninger og risikoavlastning.	Videreføre og øke budsjetttrammen til Enovas punktutslippsprogram fra 2025 og sikre at dette opprettholdes til alle punktutslipp er borte.	KLD	2025
	Gå inn med statlig kapital gjennom deleierskap i industribedrifter som skal kutte utslipp	ED	2025
	Støtte til CCS gjennom omstillingsfond for næringslivet	NFD	2025

Insentiver for karbonfjerning	Utrede og innføre en ordning for omvendt auksjon for CO2-fjerning med en tentativ tidsplan for auksjoner og beskrivelse av overordnede rammer, målsetninger og prioriteringer for de nærmeste auksjonsrundene	ED	2025
Rammeverk: sikre forutsigbarhet, modenhet i markedet og infrastruktur	Utrede et system for transport og lagring av CO2 for alle norske punktutslipp, med forslag til koordinering og optimalisering av transportløsninger.	ED	2025
	Endre mandatet til Enovas punktutslippsprogram med oppdrag om å utløse minst 1,5 Mt-CO2-kutt i året fra og med 2026	KLD	2026
	Fortsette klimasamarbeidet med EU og deltakelse i kvotesystemet også etter 2030	KLD	2025
	Utarbeide nasjonale retningslinjer for en prioritering av prosjekter for tilknytning til strømmettet, hvor samfunnsnyttene gjennom bidrag til utslippskutt, natur- og miljøhensyn og sysselsetting prioriteres.	ED	2025
	Gradvis fase ut CO2-kompensasjonsordningen for industrien og bør fjernes helt når EUs karbontoll, CBAM, trer i kraft i Norge.	KLD	2025
Krav og avgifter: sikre forutsigbarhet og stille krav til industrien. Forurensner-betaler-prinsippet	Krav om at all industri skal være netto null. Varsles fra 2025	KLD	2040
	Be alle punktutslipp om å melde inn hvor mye, og når de trenger CO2-transport og -lager for å sikre at de kutter alle sine utslipp i tråd med netto-null mål for industrien	KLD	2025
	Øke CO2-avgiften til 4000 kroner i 2030 og fortsette økningen utover 2030 i tråd med vedtatte klimamål	FIN	Opptapping fra 2025
	Innføre en omstillingsavgift på olje- og gassproduksjon som flytter økonomisk aktivitet fra olje til andre næringer.	FIN	2025
	Forbud mot fossil fyring og stasjonær forbrenning fra 2028	KLD	2028

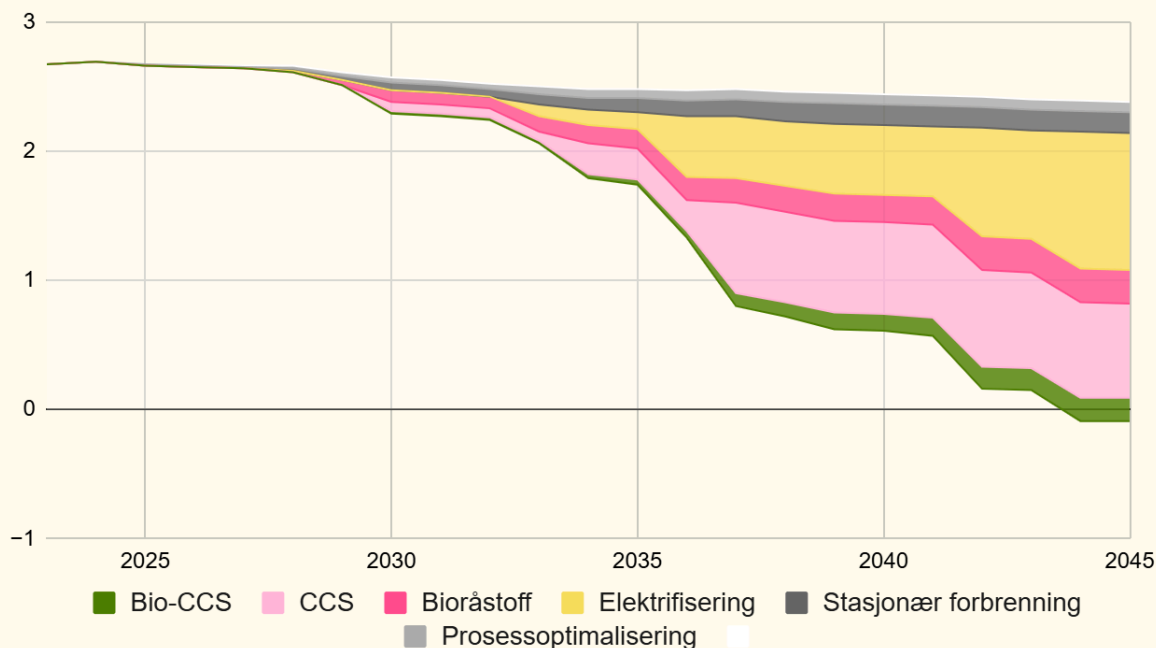
	Stille krav til industriprosjekter og datasentre slik at spillvarme kan utnyttes, og vurdere lovendringer/forskriftsendringer for å få hjemlet slike krav	KLD	2025

Aluminiumsindustrien: Netto null i 2044

Største utslippskilder: Hydro Sunndal, Hydro Årdal, Hydro Karmøy, Hydro Høyanger, Alcoa Mosjøen, Alcoa Lista, Sør-Norge Aluminium

De største utslippskuttene får vi fra elektrifisering og karbonfangst og lagring (CCS), men for å komme til null kuttes også utslippene ved hjelp av prosessoptimalisering, utfasing av fossil forbrenning og bruk av bio-CCS.

Vår klimaplan, kutt fra aluminium.

I Norge produserer vi rundt 2% av verdens aluminium, og de kvotepliktige utslippene av klimagasser var på cirka 2,1 Mt-CO₂-e i 2023. Omtrent 90% av utslippene skjer i primærproduksjonen. PFK-gasser og utslipp fra fossil stasjonær forbrenning står for resten. Videre produseres aluminium av bauxitt, ofte fra gruvedrift i sub-tropiske strøk. Alumina som brukes i Norge fraktes på skip. Utslippene av denne transporten føres under sjøfart og blir dekket i vårt veikart for samferdsel: "Full fart mot null utslipp".

Det finnes mange løsninger for å kutte utslippene i aluminiumsindustrien. CCS er den mest modne teknologien, men fordi konsentrasjonen av CO₂ er lav i avgassen er det vanskelig å fange alt med dagens teknologi. CCS kan kombineres med biokarbon i anodene, noe som vil

føre til negative utslipp. Bruk av inerte anoder kan kutte alle utslipp fra prosessen, men vil kreve store ombygginger og vil først og fremst være aktuelle på nye anlegg.

Aluminium egner seg godt for resirkulering og det er stort potensial her for å kutte utslipp og spare energi. Dette krever sterkere politikk for materialgjenvinning og levetid, bedre innsamling og sortering av innsamlet metall, og nye metallraffineringsprosesser.

Flere selskaper i aluminiumsindustrien er allerede godt i gang med å finne løsninger for å kutte sine utslipp. Alle de største punktutslippene i aluminiumsindustrien har ambisiøse klimaplaner. Alt de trenger er tydelige signaler og rammebetingelser som gjør at de kan realisere planene.

Med en fremoverlent industri og sterk politisk vilje, mener vi at aluminiumsindustrien kan komme til netto null innen 2044, der de største utslippskuttene kommer etter 2035.

De største barrierene industrien møter er:

- Kostnad
- Teknologisk usikkerhet
- Markedsmessig umoden teknologi
- Regulatorisk usikkerhet
- Krafttilgang
- Tilgang til CO2-lager og transportløsninger
- Tilgang på bærekraftig biomasse
- Sterkere politikk for materialeffektivitet

For å hjelpe aluminiumsindustrien med å overvinne disse barrierene vil MDG få på plass følgende målrettede tiltak:

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Målrettede tiltak i aluminiumsindustrien:			
Støtteordninger og risikoavlastning.	Støtte til pilottesting av biokarbon, inerte anoder og kloridelektrolyse gjennom Enova	KLD	2025
	Økte midler til innovasjon og forskning på bruk av gjenbruksaluminium og nullutslippsteknologier	KD	2025
Krav og avgifter	Krav om at aluminiumsindustrien skal være netto null innen 2044. Varsles fra 2025	KLD	2044
	Krav om minst 75% resirkulert aluminium i produksjon innen 2030	KLD	2030
	Dobler avgiften på PFK gasser	FIN	2025

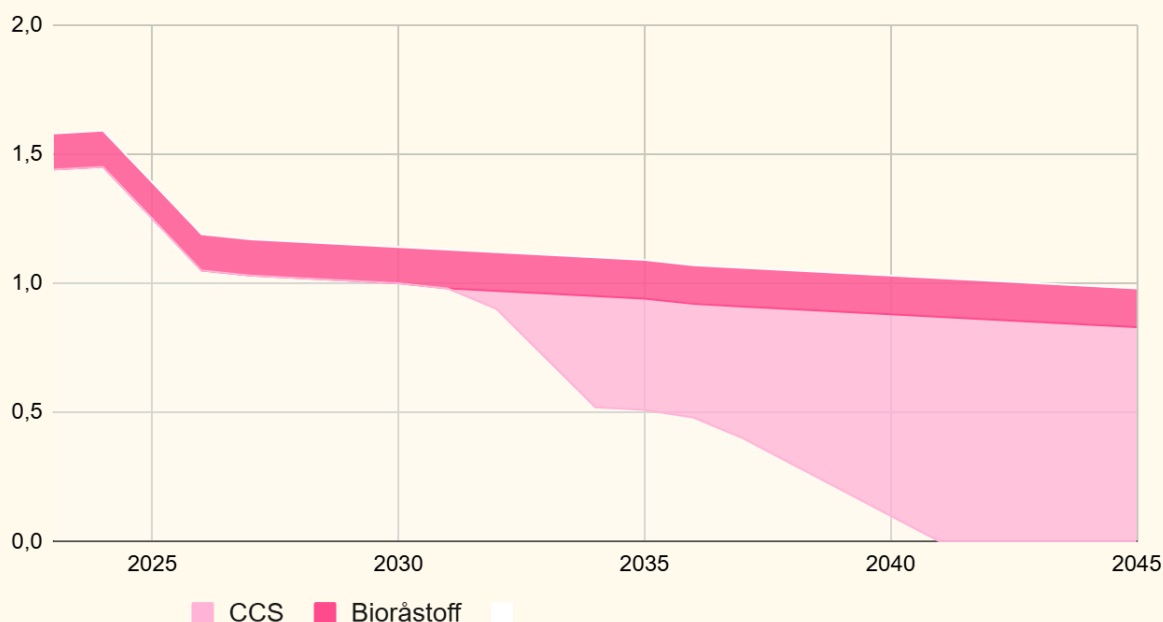
	Krav om sporbarhet og miljøkrav til bauksitt fra klima- og menneskevennlig gruvedrift. Varsles fra 2025	KLD	2026

Sement- og kalkindustrien: Netto null i 2041

Største utslippskilder: Heidelberg Brevik (inkludert i referansebanen under), Heidelberg Kjøpsvik, Norfrakalk

De største utslippskuttene får vi fra CCS og bioråstoff, men for å komme til null er det avgjørende å redusere forbruket gjennom kraftig satsing på sirkulærøkonomi samtidig som vi fjerner fossile utslipp fra stasjonær forbrenning og gjenbraker spillvarme.

Vår klimaplan, kutt fra sement og kalk.

Sement er bindemiddelet i betong. Kalk brukes mest til stålproduksjon og bygningsmaterialer. Produksjonen av sement og kalk står for store utslipp både i verden og i Norge. Utslippene fra de norske anleggene stod for over 1 Mt-CO₂-e i 2023.

Den største andelen av utslippene til produksjon av både sement og kalk skjer under prosessen der kalkstein spaltes. Resten av utslippene kommer fra forbrenningsovnene. Det er relativt lave utslipp utover produksjonen. Høy konsentrasjon av CO₂ i røykgassen gjør at det egner seg godt til CCS. Spalteprosessen krever derimot veldig høye temperaturer og industrien trenger dermed mye energi. Den høye energien som trengs i sementovner tilføres i dag ved å brenne avfall og kull, og utslippene kan reduseres ved å øke andelen avfall eller erstatte kull. Spillvarmen kan benyttes og gjenbrukes for eksempel til å drive CCS-anlegg. Andelen klinker i sement kan reduseres ved å tilsette alternative bindere, som flyveaske,

men på grunn av færre kullkraftverk i verden er det også mindre tilgjengelig flyveaske på markedet. Det er mulig å ta i bruk helt andre bindere enn klinker som gir mindre klimagassutslipp som f.eks. avgangsmasser fra gruvedrift, men dette er avhenger av tilgang på bærekraftig råstoff.

Også i sement- og kalkindustrien er industrien frampå for å kutte utslipp. Heidelberg Materials har blant annet redusert bruken av kull og diesel betraktelig, og brenner nå avfall fra husholdninger og næringsliv, samt en del farlig avfall. Innen 2030 er Heidelberg sitt mål at alt kull skal erstattes av biokull. Mangelen på flyveaske har de løst ved å inngå en avtale med Island om å bruke vulkanaske i sin produksjon. På Brevik er målet å fange 400 000 tonn CO2 i året, der spillvarme brukes for å drifte CCS-anlegget.

Det er med andre ord fullt mulig at sement- og kalkindustrien går i netto null. Det er først og fremst avgjørende at forbruket av betong, stål og bygningsmasse i Norge og verden går ned. Gjenbruk og resirkulering er avgjørende virkemidler i en sirkulær økonomi.

De største barrierene industrien møter er:

- Kostnad
- Markedsmessig umoden teknologi
- Manglende insentiver for industriell karbonfjerning
- Tilgang til CO2-lager og transportløsninger
- Tilgang til ren og nok energi

For å overvinne disse barrierende vil MDG ha følgende målrettede tiltak i sement- og kalkindustrien:

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Målrettede tiltak i sement- og kalkindustrien:			
Støtteordninger og risikoavlastning	Videreføre støtte til Langskip	ED	2025
	Støtte til pilotprosjekter for alternative bindere med lavt klimafotavtrykk under Enova	KLD	2025
	Sterk politikk for å fremme sirkulærøkonomi, blant annet gjennomføre en storsatsing på "urban gruvedrift", der materialer fra kasserte produkter, bygninger eller avfall gjenvinnes og blir råmaterialer for nye produkter	KLD / NFD	2025
Krav og avgifter	Krav om at sement- og kalkindustrien skal være netto null i 2041. Varsles fra 2025	KLD	2041
	Stille krav om lavutslippsbetong i offentlige anskaffelser og	FIN/DFD	2025

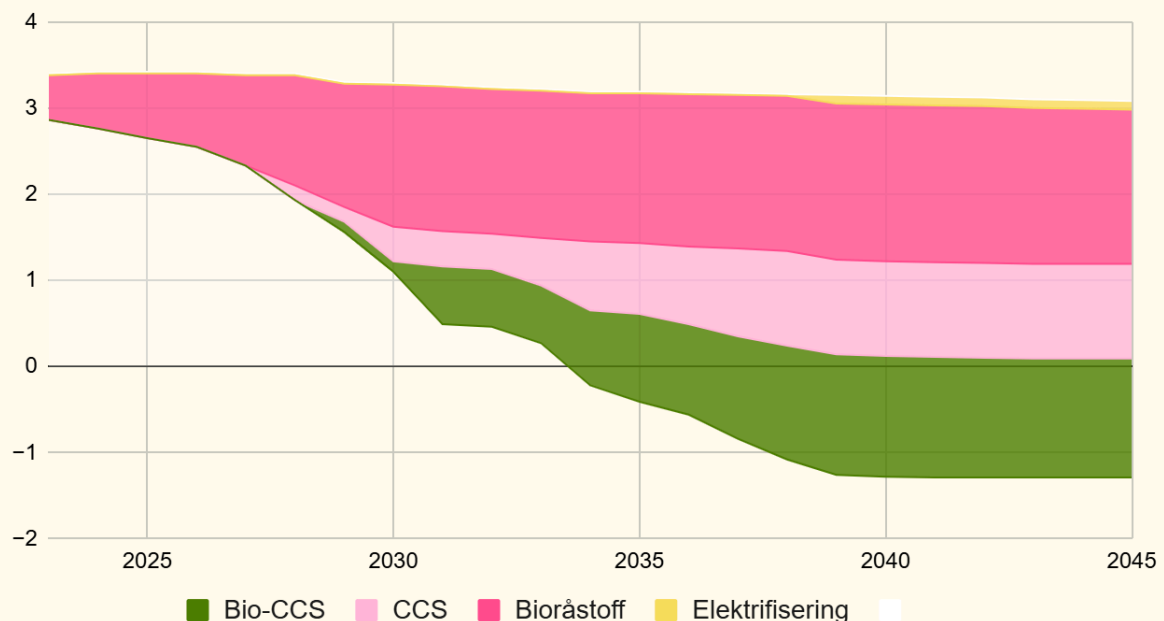
	byggeprosjekter		
	Stramme inn og konkretisere kravet om miljøvekting i offentlige anskaffelser	DFD	2025

Silisium og ferrolegeringer: Netto null i 2034

Største utslippsskilder: Finnfjord, Wacker, Elkem Rana, Elkem Bjølvefossen, Elkem Salten, Eramet Sauda, Eramet Kvinesdal, Eramet Porsgrunn, Ferroglobe

De største utslippskuttene får vi fra bioråstoff, CCS og bio-CCS, men for å komme helt til null trenger vi også elektrifisering, bruk av bærekraftig produsert biokarbon og en kraftig satsing på sirkulærøkonomi.

Vår klimaplan, kutt fra silisium og mangan.

Norge produserer rundt 8% av verdens silisium. Dette brukes til blant annet solceller og batterier og er dermed en viktig del av det grønne skiftet. Det brukes også som legeringselement i aluminium, stål og betongkonstruksjoner. Anleggene i Norge slapp ut ca 2,5 Mt-CO2-e i 2023.

Silisiumsmelteverkene (Wacker, Elkem og Finnfjord) har store utslippspunkt der kull, koks, trekull og treflis brennes for å redusere kvarts til silisium. De delvis åpne smelteovnene gjør at konsentrasjonen av CO2 i avgassen blir relativt lav og mye varme går i dag til spille. Med krav om energigjenvinning kan industrien være med å avlaste nettet. Erstatte man fossile råstoff med konsentrert biokarbon sammen med CCS, er det likevel fullt mulig å kutte utslippene, og også få negative utslipp.

Ferro- og silikomangan (Eramet og Ferroglobe) produseres i lukkede elektriske smelteovner ved bruk av ulike mangankilder og kull og koks som reduksjonsmidler. Disse er dermed mer egnet for CCS, mens de fossile utslippene fra manganproduksjon kan reduseres ved å erstatte kull og koks med bærekraftig produsert biokarbon. Det har fram til nå ikke vært utviklet biokarbon som er egnet som reduksjonsmiddel til manganproduksjon, og det brukes ikke biokarbon i anleggene i dag.

Det må først og fremst jobbes for å få ned forbruket gjennom sterk satsing på sirkulærøkonomi og økt levetid på produkter. Produksjonen som gjenstår kan kutte sine utslipp ved bruk av bærekraftig produsert biokarbon, elektrifisering, CCS og bio-CCS. Slik kan man kutte utslippene fra silisiumindustrien til netto null innen 2034.

De største barrierene industrien møter er:

- Kostnad
- Manglende insentiver for industriell karbonfjerning
- Teknologisk usikkerhet (F&U-behov for optimaliserte løsninger for denne typen smelteverk og spesialiserte biokarbonkvaliteter produsert fra flis og andre avfallsstrømmer
- Markedsmessig umoden teknologi
- Tilgang til CO₂-lager og transportløsninger
- Tilgang til bærekraftig bioråstoff

For å overvinne disse barrierende vil MDGs ha følgende målrettede tiltak i silisiumindustrien:

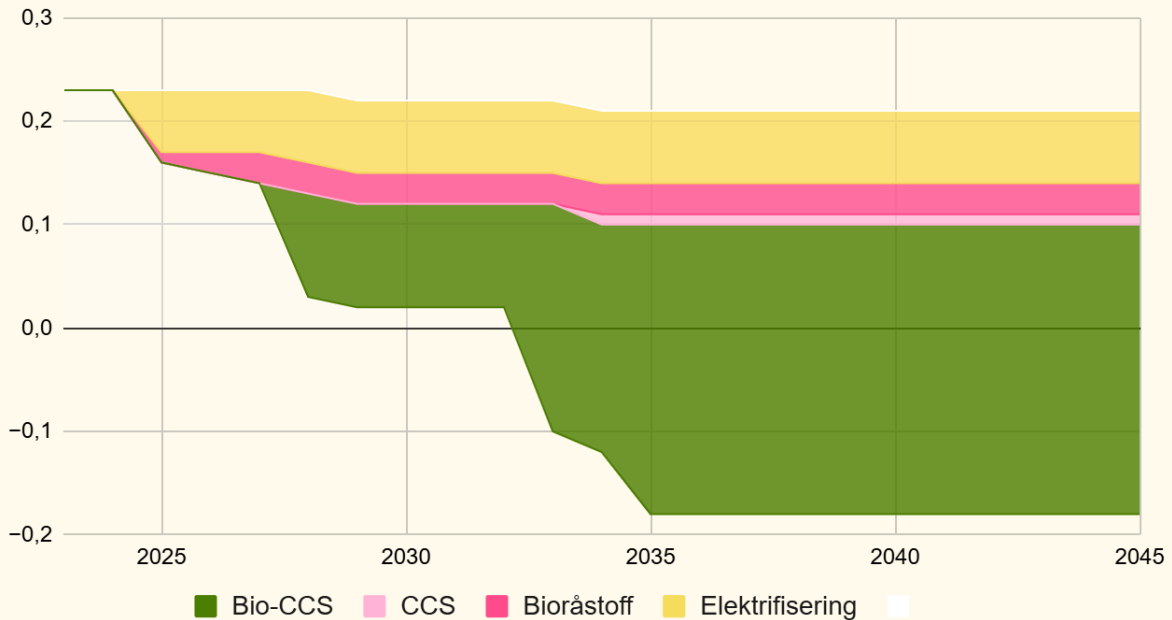
Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Målrettede tiltak i silisium- og ferrolegeringsindustrien:			
Støtteordninger og risikoavlastning	Støtte til indirekte elektrifisering	KLD	2025
	Støtte til pilotprosjekter for energigjennvinning gjennom Enova	KLD	2025
	Støtte til innovasjon og forskning	KD	2025
Krav og avgifter	Krav om å være i netto null i 2034. Varsles fra 2025	KLD	2034
	Stille krav til bærekraftskriterier for reduksjonsmiddel og råmaterialer	NFD	2026
	Legge til rette for industriklynger for energigjennvinning/utnyttelse av spillvarme og CCUS	NFD	2026

Treforedling: Netto null i 2033

Største utslippskilder: Borregaard og en rekke mindre bedrifter innen treforedlingsindustri

De største utslippskuttene får vi fra bio-CCS og elektrifisering, men for å komme helt til null må fossilt brensel fases ut i kombinasjon med bruk av varmepumper og økt energieffektivisering.

Vår klimaplan, kutt fra treforedling.

De totale utslippene fra industrien var på ca 700 000 tonn i 2022, der kvotepliktige utslipp av fossilt CO2 var i underkant av 220 000 tonn mens biogene utslipp stod for 477 000 tonn. Borregaard står for mer enn halvparten av de fossile kvotepliktige utslippene innenfor treforedlingsindustrien i Norge. Utslipp fra produksjonen er i stor grad knyttet til energiforsyningen der naturgass og fyringsolje brennes i kjelene. Utfasing av fossilt brensel i kombinasjon med varmepumper, energieffektivisering og bio-CCS kan gjøre at industrien kan nå netto null innen 2033 og i tillegg bli en kilde til negative utslipp.

Mens det er relativt lave utslipp knyttet til selve produksjonen, er utslipp i verdikjeden betraktelig større. Også disse utslippene er viktig å fjerne i et samfunn som skal være i netto-null innen 2045. For eksempel foregår frakt av tømmer mest med lastebil, og på grunn av at terminal- og baneavgifter har økt, har lønnsomheten for å frakte tømmer med tog gått ned.

De største barrierene industrien møter er:

- Tilgang til ren energi
- Høye investeringskostander knyttet til elektrifisering
- Manglende insentiver for industriell karbonfjerning

For å overvinne disse barrierende vil MDGs ha følgende målrettede tiltak i treforedlingsindustrien:

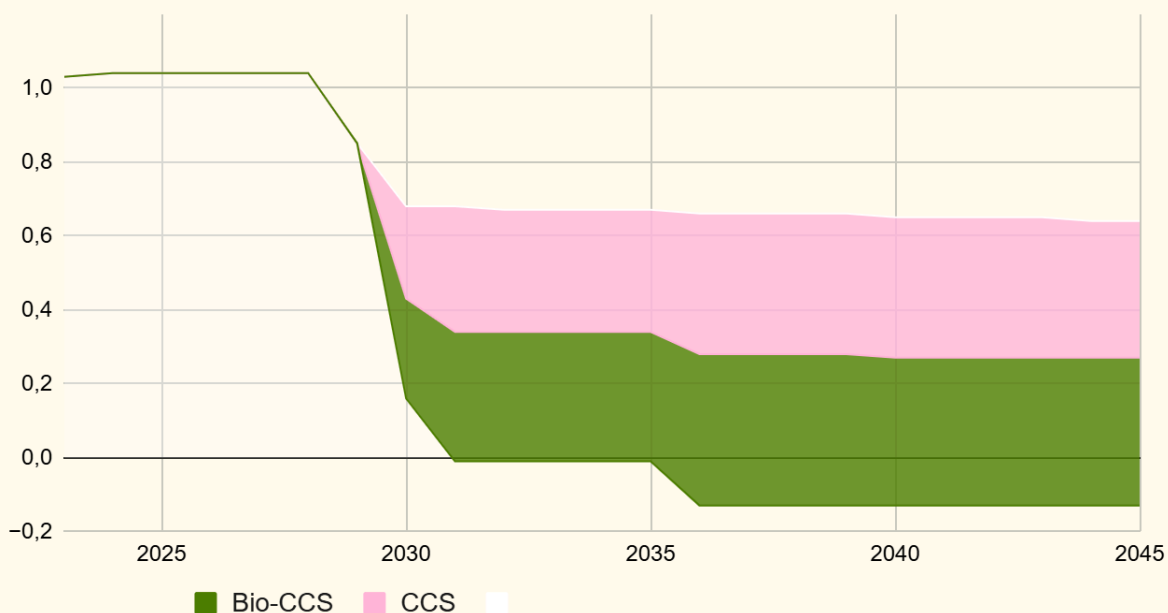
Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Målrrettede tiltak i treforedlingsindustrien:			
Støtte og risikoavlastning	Investeringsstøtte til høytemperatur varmepumpe under Enova	KLD	2025
	Sikre bedre og mer langsiktige miljøstøtteordninger for gods på bane og høyere avgifter på tungtransport, særlig den fossile. Gir betraktelig mer penger til å sikre flere kryssingspor og mer penger til vedlikehold.	SD	2025
Krav og avgifter	Krav om at treforedlingsindustrien er netto null i 2033. Varsles fra 2025	KLD	2033
	Krav om gjenbruk av eget bioråstoff	KLD	2025

Avfallsindustrien: Netto null i 2031

Største utslippskilder: Hafslund Oslo Celsio (inkludert i referansebanen under), BIR avfallsenergi, Statkraft Varme, Forus energigjenvinning, Returkraft, FIREVAR, Sarpsborg avfallsenergi.

De største utslippskuttene får vi fra CCS og bio-CCS, men for å gjøre veien til null enklere må også avfallsmengden ned sammen med en sterk satsing på sirkulærøkonomi.

Vår klimaplan, kutt fra avfallsforbrenning.

De samlede CO₂-utslippene fra norsk avfallsforbrenning er 1,7 millioner tonn per år, der ca. halvparten av utslippene er biogene. Å redusere avfallet vil alltid være den beste løsningen, men vi kommer ikke unna at avfall oppstår. Den største årsaken til fossile utslipp fra avfallsforbrenningsanleggene er forbrenning av plast. Å få ned forbruket av fossil plast, og overgangen til mer bærekraftige råmaterialer, vil bidra til å få ned utslippene. Avfallsforbrenning kan bidra til å drifte CCS på nærliggende industri og til fjernvarme for husholdninger og næringsliv. Men når alle utslipp skal bort må også avfallsanleggene driftes uten utslipp. Støtteordninger og rammebetingelser må samlet gjøre det mulig å realisere avfallsforbrenningsanlegg med CCS.

Norske forbrenningsanlegg leverer fjernvarme, som spiller en viktig rolle i kraftsystemet vårt nå og framover. I 2022 ble avfallsforbrenningsavgiften innført med hensikt å gi insentiver til å redusere avfallsforbrenningen gjennom økt materialgjenvinning og redusert avfallsproduksjon og gi insentiver til å investere i karbonfangst- og lagring ved anleggene. EU-kommisjonen vurderer å innlemme all avfallsforbrenning i kvotemarkedet innen 2028. Når dette skjer vil avgiften bortfalle. Avfallsanleggene vil derfor måtte betale for utslipp gjennom kvotesystemet på sikt.

Avgifter vil derimot være ineffektive dersom det fører til eksport av avfall som forbrennes et annet sted. Derfor er det avgjørende at avgifter og øvrig politikk er innrettet på en måte som forhindrer karbonlekkasje og fører til reell klimaeffekt.

De største barrierene industrien møter er:

- Kostnad
- Manglende insentiver for industriell karbonfjerning
- Regulatorisk usikkerhet
- Tilgang til CO₂-lager og transportløsninger

For å overvinne disse barrierende vil MDG ha følgende målrettede tiltak i avfallsindustrien:

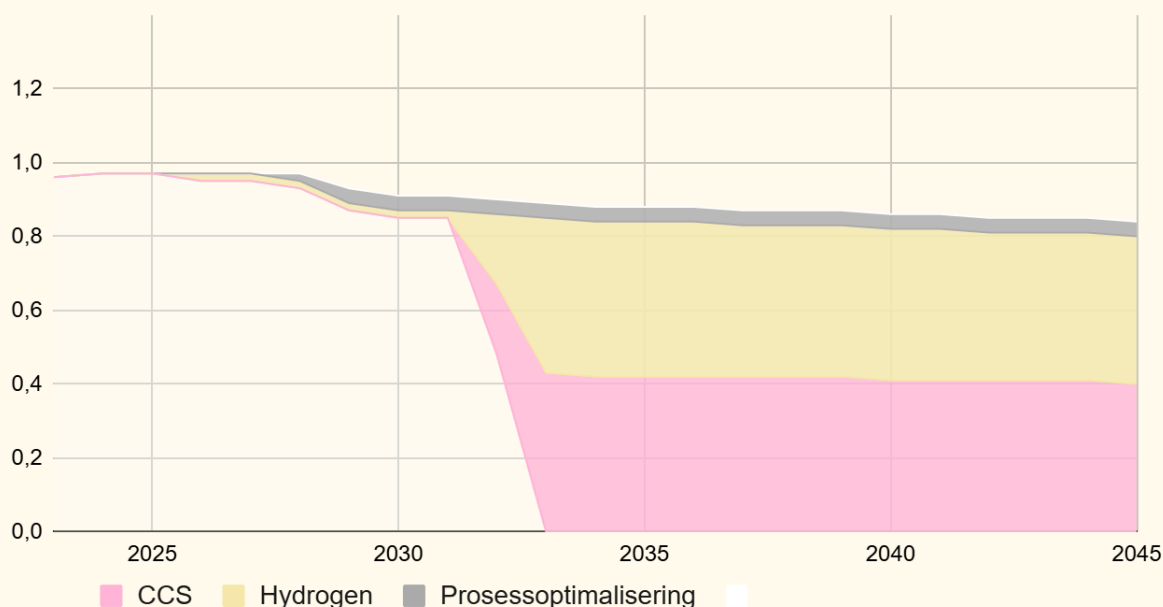
Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig dep.	Tiltak innføres i år:
Målrettede tiltak i avfallsindustrien:			
Krav og avgifter	Krav om at alle avfallsanlegg er netto null i 2030. Varsles fra 2025	KLD	2030
	Krav om å måle CO ₂ -utslippene, på både kommunale og private anlegg	KLD	2025
	Innfører en avgift på 10 kroner på fossil, jomfruelig plastemballasje og 5 kroner per kg resirkulert plast.	FIN	2025
	Flytte avgiften på avfallsforbrenning tidligere i verdikjeden for både å stimulere til mindre volum på avfall og for å håndtere avfallet i Norge	FIN	2026

Mineralgjødning: Netto null i 2033

Største utslippskilder: Yara

De største utslippskuttene får vi fra CCS, hydrogen og prosessoptimalisering.

Vår klimaplan, kutt fra mineralgjødning.

Produksjon av mineralgjødning er en stor og veletablert verdikjede i Norge. Det er to produksjonsanlegg for mineralgjødning i Norge som begge eies av Yara. Disse ligger i Porsgrunn og Glomfjord og står for tilsammen litt over 1 Mt-CO₂-e. Utslippene kommer først og fremst fra produksjonen av ammoniakk der etan brukes til å lage hydrogen. Det er også store utslipp fra verdikjeden gjennom bruken av mineralgjødning. Utslippene fra dette blir omtalt i vårt veikart for utslippskutt i jordbruket. Menon har anslått at eksportert kunstgjødning fra Norge bidrar til utslipp i andre land på ca 2 Mt-CO₂-e, m.a.o. nesten fire ganger så mye, og blir omtalt senere i dette dokumentet. Yara er en av verdens største produsenter av ammoniakk. Ammoniakk produsert med fornybar energi eller ved bruk av CCS kan bidra til å levere lavkarbondjødning og være aktuelt som drivstoff inn i skipsfarten. Utslippskutt i skipsfarten blir omtalt i vårt veikart for null utslipp i samferdselssektoren.

Fosfor er nødvendig for all matproduksjon, og er sentralt for forsyningsikkerheten. Verdens kjente forekomster av fosfor er så begrensede at det raskt blir nødvendig for alle land å begynne å gjenvinne fosfor. Den mest nærliggende ressursen for gjenvinning av fosfor er de store mengdene avfall og kloakk fra husdyr og folk, som i prinsippet inneholder alt fosfor som er tilført gjennom maten, men som i dag knapt utnyttes og i stedet fører til forurensning. I Norge utgjør slam (fiskeavføring og fôrrester) fra havbruksnæringen en stor del av dette. Yara ønsker selv å satse på å ta i bruk resirkulert fosfor i sin gjødningproduksjon.

MDG mener vi bør sette et omsetningskrav for resirkulert fosfor, slik man har gjort med biodrivstoff. Dette kan være et viktig virkemiddel for å stimulere til innsamling av bl.a. oppdretts slam og økt fosforgjenvinning. Et slikt omsetningskrav for resirkulert fosfor bør i likhet med omsetningskravet for biodrivstoff ha en opptrappingsplan, fra et relativt lavt utgangspunkt som kan avklares i samarbeid med næringslivet.

Yara har lenge jobbet med å kutte sine utslipp, og har et mål om å være klimanøytral innen 2050. For at industrien skal klare å nå sine klimamål må politikerne legge til rette for at de klimavennlige løsningene lønner seg, at det er forutsigbare rammevilkår og at de får den drahjelpen som trengs for å komme i mål.

For mineralgjødselindustrien finnes det flere løsninger, både hydrogen, prosessoptimalisering og CCS er alternative løsninger. Vi legger til grunn en kombinasjon av grønn hydrogen og CCS, og en implementeringstid på syv år før et fullskala anlegg er på plass. Dette mener vi er fullt mulig dersom politikken legger til rette for det. Derfor tror vi fortsatt på at det er mulig med en kombinasjon av grønt hydrogen og CCS på Yara Porsgrunn med våre tiltak.

De største barrierene industrien møter er:

- Lønnsomhet
- Tilgang på rett kvalitet på fosfat
- Teknologisk modenhet

For å overvinne disse barrierene vil MDG ha følgende målrettede tiltak i mineralgjødselindustrien:

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Målrettede tiltak i annen mineralgjødselindustri:			
Støtte og risikoavlastning	Støtte utrulling av hydrogenteknologi gjennom Enova	KLD	2025
	Støtte EUs hydrogenbank for å sørge for at norske bedrifter får lik tilgang som bedrifter i naboland	ED	2025
	Sette et mål om produksjon av 5 GW grønn hydrogen innen 2030 og bidrar til at grønn hydrogen blir konkurransedyktig gjennom blant annet økte støtteordninger og bidrag til etablering av infrastruktur	ED	2030
	Innføre CBAM	FIN	2026
	Støtte til forskningsprosjekter som kan redusere lystgass og nitrogen, f.eks. bakterier som spiser lystgass og nitrogen-sensorer	KD	2025

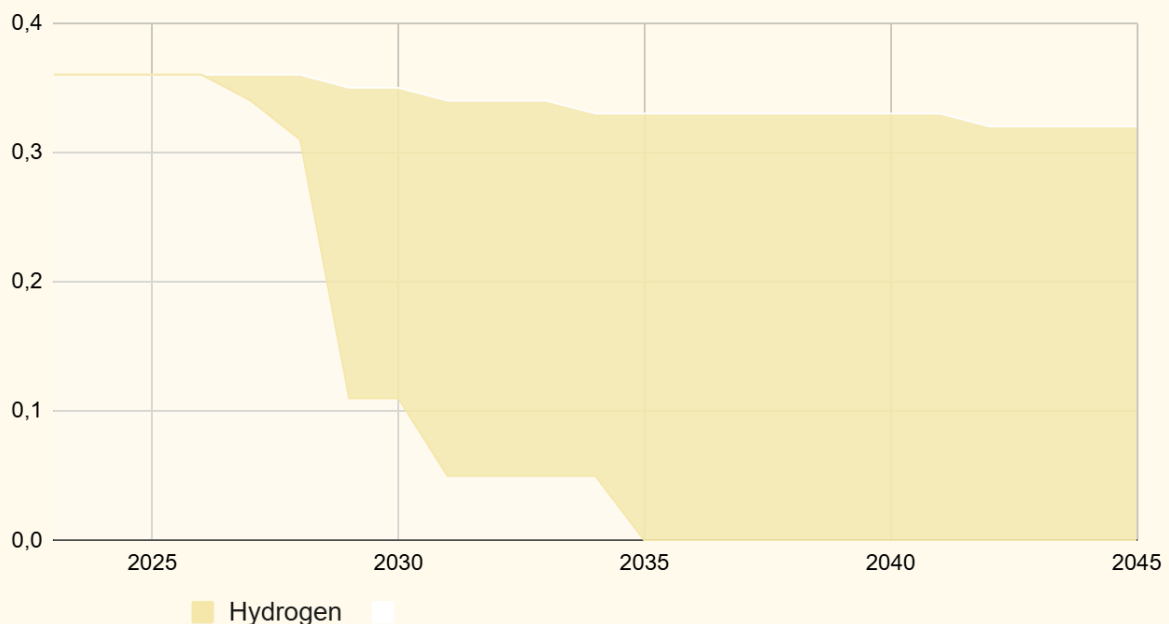
Krav og avgifter	Krav om at mineralgjødselindustrien skal være i netto null innen 2033. Varsles fra 2025	KLD	2033
	Økte avgifter på HFK- og PFK-gasser	FIN	2025
	Utrede og innføre et omsetningskrav for resirkulert fosfor i gjødsel	KLD	2026

Annen metallurgisk industri: Netto null i 2035

Største utslippspunkt: Ineos Tyssedal, Celsa Armeringsstål

Vi kutter utslippene ved hjelp av grønt hydrogen.

Vår klimaplan, kutt fra annen metallurgisk industri.

Ineos Tyssedal produserer jern og titandioksid og Celsa produserer armeringsstål fra gjenvunnet stål. Det meste av utslippene kommer fra bruk av kull og koks og kan dermed erstattes med ikke-fossile råvarer. Videre kommer ca 17% av utslippene fra forbrenning. Hydrogen kan brukes både som reduksjonsmiddel og til stasjonær forbrenning i produksjon av jernholdige metaller.

De største barrierene industrien møter er:

- Kostnad
- Tilgang på konkurransedyktig grønn kraft og nettkapasitet.

MDGs målrettede tiltak i annen metallurgisk industri for å hjelpe dem med å overkomme disse barrierene er:

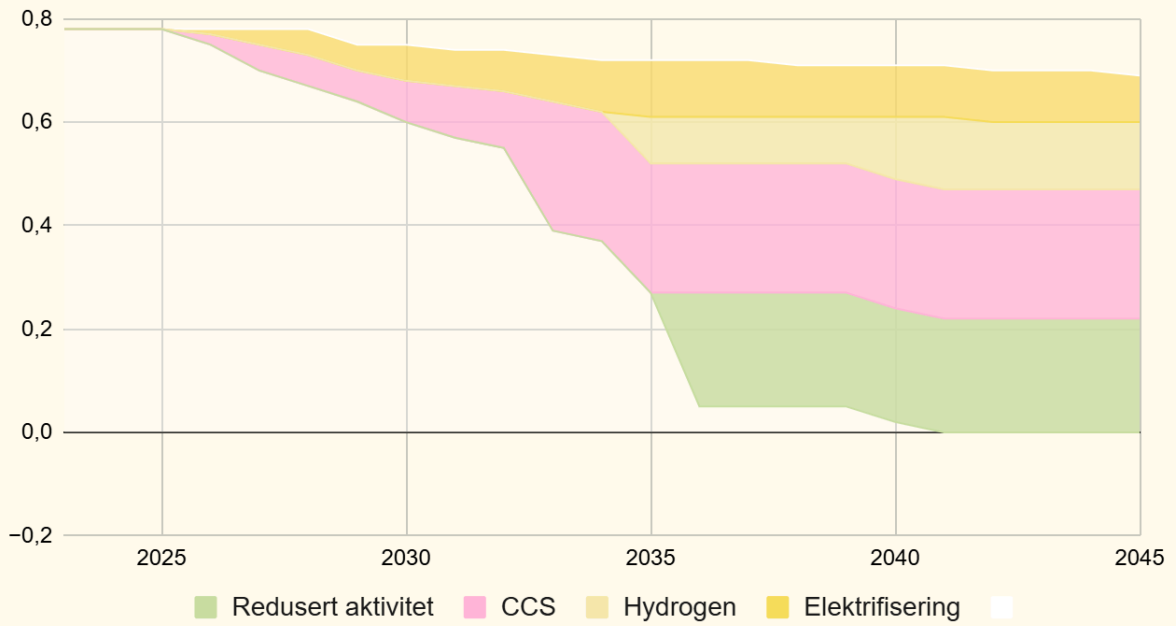
Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Målrrettede tiltak i annen metallurgisk industri:			
Støtteordninger og risikoavlastning	Støtte utrulling av hydrogenteknologi gjennom Enova	KLD	2025
	Støtte EUs hydrogenbank for å sørge for at norske bedrifter får lik tilgang som bedrifter i naboland	ED	2025
	Sette et mål om produksjon av 5 GW grønn hydrogen innen 2030 og bidrar til at grønn hydrogen blir konkurransedyktig gjennom blant annet økte støtteordninger og bidrag til etablering av infrastruktur.	KLD	2030
Krav og avgifter	Krav om at annen metallurgisk industri skal være netto null innen 2035. Varsels fra 2025	KLD	2035

Oljeraffinerier, prosessanlegg for gass og petrokjemisk industri: Gradvis utfasing mot 2040

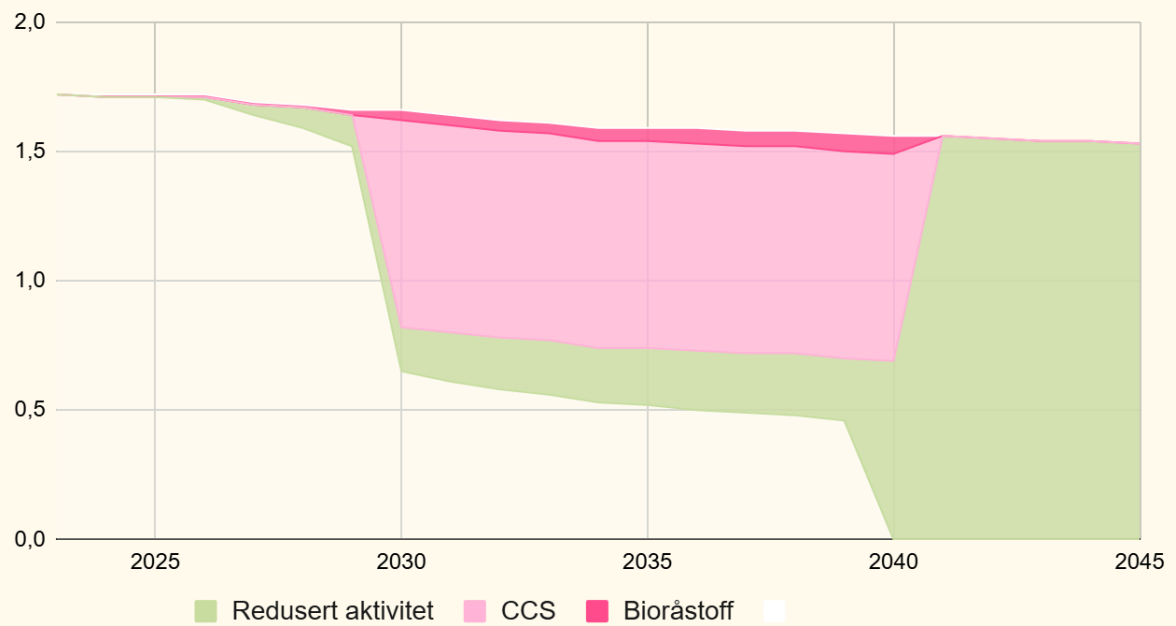
Største utslippspunkt: Mongstad, Hammerfest LNG, Kårstø, Kollsnes, INEOS Rafsnes/Bamle, Tjeldbergodden. Prosessanleggene for gass regnes ikke inn under industrisektoren i utslippsregnskapet, men vi velger likevel å omtale dem i denne sammenheng.

Vi kutter utslippene ved en gradvis utfasing av petroleumssektoren, sterk satsing på sirkulærøkonomi og redusert plastforbruk, elektrifisering, hydrogen og CCS.

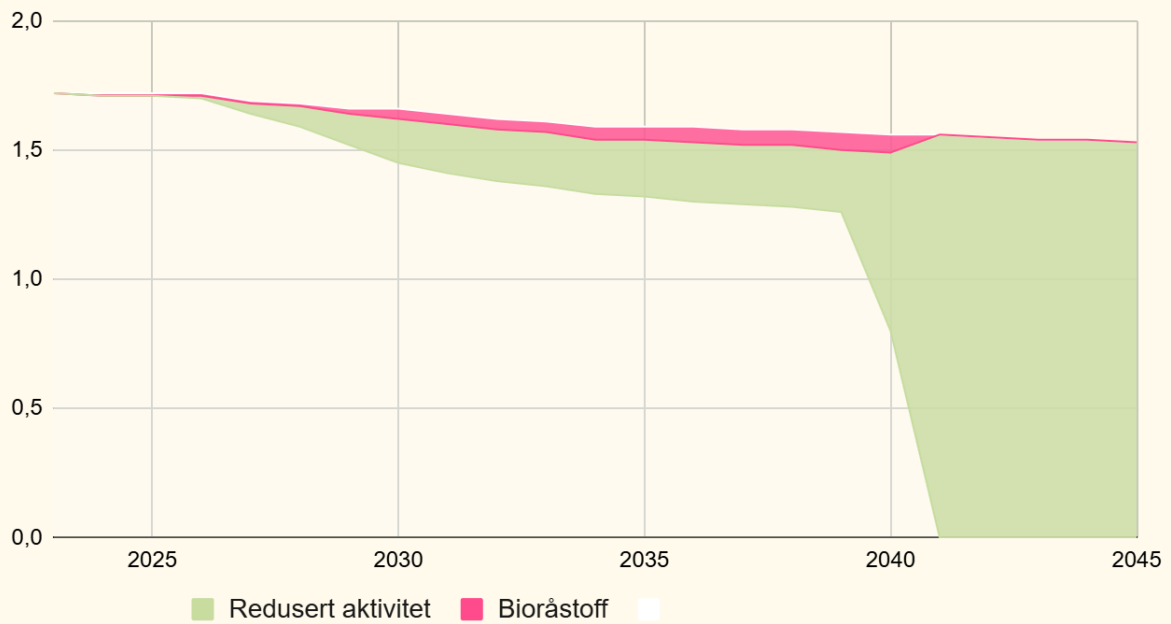
Vår klimaplan, kutt fra petrokjemi.

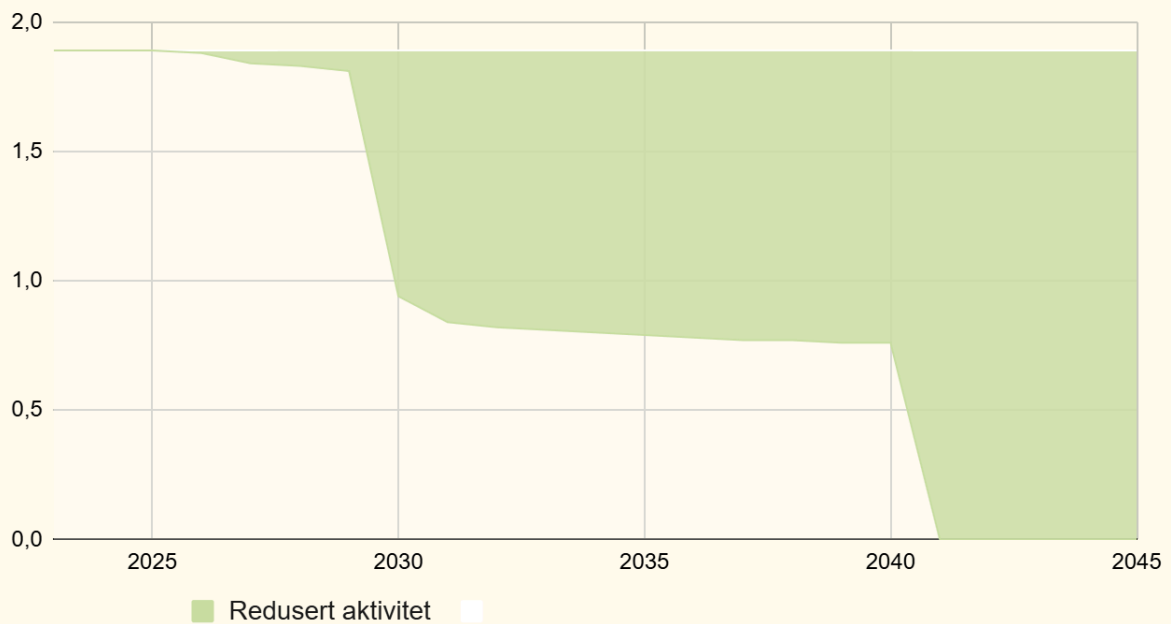
Vår klimaplan, kutt fra oljeraffinering - inkludert CCS.

Vår klimaplan, kutt fra oljeraffinering.

Vår klimaplan, kutt fra gassprosessanlegg.

Utslipp fra gassprosesseringsanlegg, oljeraffinering og petrokjemisk industri står samlet for 4,4 Mt-Co2-e. MDG ønsker å kutte disse utslippene først og fremst gjennom en gradvis utfasing av norsk petroleum og har laget et forslag til en strategi for slutfasen som kan leses i sin helhet på mdg.no/politikk/program

Som en naturlig følge av en gradvis utfasing av petroleumssektoren offshore, vil landanleggene også fases ut. Etter vår utfasingsplan vil felt med høy karbonintensitet fases

ut først og felt med lav karbonintensitet fases ut sist. Vi prioriterer også som hovedregel å fase ut oljefelt før gassfelt.

Mongstad, Kårstø, Kollsnes og Nyhamna blir iht. planen stående til 2040, men utslippene vil gradvis gå noe ned pga. lavere produksjon på feltene. Hammerfest LNG stenges iht. planen rundt år 2030, men kan med en CCS-løsning stå til 2040.

Levetid for Kollsnes og Nyhamna er i stor grad knyttet til hhv. Troll og Ormen Lange, men begge disse er fram mot 2040 rene gassfelt med lave/ingen direkte utslipp, derfor er dette blant de siste feltene vi foreslår å stenge ned.

Mongstad er i dag en stor utslippskilde. Gitt vår plan om gradvis utfasing vil alle utslipp være borte innen 2040. Det vil sannsynligvis ikke være lønnsomt å investere i et CCS-anlegg for å kutte utslippene på veien dit, gitt at vår politikk blir gjennomført. Det er derimot mulig å kutte utslippene på veien til nedstengning med et CCS-anlegg, dersom det skulle lønne seg eller være nødvendig med større utslippskutt før 2040. Vi viser derfor til begge alternativene i de grafiske framstillingene.

I petrokjemisk industri produseres plastråvarer, metanol og andre kjemikalier ved å videreforedle olje og gass. De største utslippene skjer ved krakking av råstoff ved høy temperatur som bruker brenngass, men det er også store utslipp i verdikjeden da de ferdige produktene inneholder fossilt karbon som frigjøres når produktet brytes ned eller forbrennes. Det viktigste vil derfor være å få ned forbruket av spesielt fossil plast, å finne alternative, bærekraftige råstoff og å øke gjenvinningsgraden. For MDG vil vår utfasingsplan for petroleumssektoren også påvirke petrokjemisk industri. For eksempel vil levetiden til Heidrun-feltet være relevant for Tjeldbergodden siden de omformer naturgass herfra til metanol. I vår utfasingsplan nevnt over foreslår vi nedstenging av Heidrun rundt år 2035. En lignende situasjon vil oppstå på Kårstø; her er det ingen elektrifiseringsplaner godkjent, og det er både dyrt og teknisk utfordrende å få til.

Både Norges viktigste marked og verden for øvrig vil etterspørre mindre og mindre olje. Likevel vil det selvsagt fortsatt kunne produseres både plast og skosåler i et netto-nullsamfunn, men dette må skje ved minimal bruk av fossil energi, og med CCS eller CCUS. Viktigst av alt må forbruket av både plast og andre produkter ned. Vi må gå fra en lineær til en sirkulær økonomi og vi må ta i bruk fossilfrie alternativer. MDG mener Norge heller bør være en pådriver for å få til lavere forbruk, sirkulære løsninger og alternative fossilfrie råstoff enn å være en pådriver for å forlenge den fossile avhengigheten.

Med vår politikk vil dermed alle utslipp fra petrokjemisk industri kuttes innen 2040. Det finnes derimot også alternativer uten nedstenging, der man kan fjerne utslippene fra anleggene ved CCS, eller erstatte fossile brensler med bl.a. grønt hydrogen, energieffektivisering og elektrifisering.

Karbonfjerning og negative utslipp: En del av løsningen, men ikke en hvilepute

Den beste måten å unngå økte klimaendringer på er å kutte utslippene. Med MDGs politikk vil alltid utslippskutt prioriteres, derfor legger vi ikke til grunn i vår klimaplan at vi tar i bruk karbonfjerning fra omgivelsesluft (Direct Air Carbon Capture and Storage - DACCS) for å komme til netto null. Dessverre har utslippene i Norge og verden fortsatt å øke, og løsninger som å fjerne CO₂ direkte fra atmosfæren kan bli nødvendig for å holde verden under 2 graders oppvarming. Også i et scenario der Norge skal nå netto null i 2045 kan det bli nødvendig for å balansere ut utslipp det er spesielt vanskelig å redusere, slik som biologiske utslipp fra et levende jordbruk, og til å kompensere for historiske utslipp.

I vårt veikart for en jordbrukssektor i netto-null Norge, kutter vi utslippene fra jordbruket med 67% innen 2045. Likevel står det igjen utslipp på ca. 1,5 Mt-CO₂-e fra jordbruket i 2045. Som vist i dette veikartet for industrien bidrar omstillingen av fastlandsindustrien til negative utslipp på 1,7Mt-CO₂-e i 2045. Dette vil være med på å redusere utslippene fra jordbruket. MDG mener at det kan bli aktuelt å ta i bruk karbonfjerning på lang sikt, dersom noen tiltak ikke iverksettes, forskyves i tid eller ikke har den effekten man antar. Det vil også være noe utslipp igjen fra flytrafikken i 2045 og mulige utslipp fra metan og lystgass fra øvrige utslippskilder, som kan være aktuelt å veie opp for ved bruk av karbonfjerning. DACCS-teknologier kan også bli en karbonkilde for produksjon av syntetiske kjemikalier og drivstoff.

Potensialet for DACCS er usikkert, men det kan være veldig stort. Climeworks ser på muligheten for å lokalisere DACCS-anlegg i Norge innen 2030 og Carbon Removal vil etablere et anlegg på mellom 500 000 og 1 millioner tonn CO₂ før 2030. Miljødirektoratet har anslått et potensial på mellom 1-3 Mt-CO₂-e i Norge i 2030.

Mange av industrisektorene vi har omtalt i dette veikartet trenger insentiver for å få i gang CCS på sine anlegg. De største barrierene er uforutsigbare kvotepriser og at biogene utslipp ikke prises.

Dersom industrien får insentiver for å fange og lagre biogene utslipp, kan dette bidra til at flere anlegg får etablert CCS anlegg og at industrien kan bidra til negative utslipp. Derfor ønsker MDG å utrede og innføre en ordning for omvendt auksjon for CO₂-fjerning.

Mer klimakutt, mindre kraft

Vi vil trenge mer kraft framover, men kraften vi har må også brukes smartere og prioriteres til det som skal være med oss inn i det grønne og skapende samfunnet - ikke til å forlenge fossil energi som forverrer klimakrisen. Det er store usikkerheter rundt hvor mye kraft som trengs framover, men vi har gjort noen beregninger basert på tallgrunnlaget som finnes. I dette veikartet har vi tatt utgangspunkt i forventet kraftforbruk ved klimatiltak i industrien fra Miljødirektoratet og justert for vår politikk. Fordi vi legger til grunn mer CCS og mindre hydrogen og har en gradvis utfasing av petroleumssektoren, vil dette veikartet ha mindre

behov for kraft enn anslagene fra Miljødirektoratet. Totalt vil vårt veikart for omstillingen av industrien til netto null kreve ca. 12 TWh mer kraft i 2045.

Hvis vi tar med landanleggene for olje og gass som MDG vil fase ut, vil behovet for kraft i vårt veikart totalt være kun 5 TWh, mot ca. 13 TWh for Miljødirektoratet, gitt at landanleggene for olje og gass her ikke fases ut.

Økonomiske konsekvenser

Det er gjort ulike estimater på hva omstillingen av industrien vil koste, blant annet av Miljødirektoratet i sin rapport "[Grønn omstilling i industrien](#)" (M2760, Vedlegg 1), av ZERO i "[Zero rapporten 2025: Klimakrisen forsvinner ikke](#)" og Menon i "[Statens inntekter og utgifter knyttet til klimapolitikken](#)". Å omstille industrien og kutte alle klimagassutslipp vil koste, men det vil også skape inntekter. Med dagens politikk hentes det inn mer i klima- og miljøavgifter enn det brukes på omstillingen. MDG mener omstillingen av industrien må være et spleiselag mellom bedrifter og staten. Derfor er vårt løfte til industrien forutsigbarhet, gode rammevilkår og at vi bruker minst like mye på omstillingen som vi henter inn i økte klimaavgifter. Selv om vår politikk vil innebære høyere klimaavgifter, vil vi derfor også bruke mer på den grønne omstillingen.

Våre viktigste tiltak er blant annet å øke CO₂-avgiften til 4000 kr i 2030 (i 2020-kronekurs), og vurdere ytterligere økning utover 2030 avhengig av hvor langt omstillingen har kommet. Dette er en dobling av nivået målt mot dagens vedtatte politikk og vil bidra til betydelig mer inntekter. Vi innfører en omstillingsavgift på olje og gass som flytter økonomisk aktivitet fra olje til andre næringer. Videre etablerer vi et eget investeringsprogram der staten går inn på eiersiden i ulike bedrifter for å finansiere utslippskutt og fornybar energiproduksjon. Vi gir også store støtteprogrammer via Enova og andre virkemidler for å hjelpe industrien i omstillingen.

Selv om omstillingen på kort sikt vil kreve vilje til økonomiske prioriteringer, vil det koste både planeten og næringslivet mye mer dersom vi ikke legger om. Det vil bli dyrere jo lenger vi venter. Det vil alltid lønne seg å ha en klimavennlig industri, og starte omstillingen nå.

Metode:

I arbeidet med dette veikartet har vi tatt utgangspunkt i de 30 største utslippspunktene i Norge, sett hvilke klimamålsetninger de har og lagt til grunn at politikken som trengs for å gjennomføre dette gjennomføres, men at null utslipp nås senest innen 2045 som er MDGs målsetning. Videre har vi sett på hvordan utslippene kan kuttes i øvrig industri med MDGs politikk, og hvor mye kraft dette vil kreve. For effektberegninger og framskrivninger har vi tatt utgangspunkt i Miljødirektoratet sin rapport "[Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025](#)" (2025) og "[Grønn omstilling i industrien](#)" (Miljødirektoratet, 2024, M2760 Vedlegg 1). Vi har justert effektberegninger etter MDGs politikk og målsetninger, og der utslippseffekter og framskrivninger ikke har gått fram til 2045 har vi ekstrapolert tallene. Referansebanen til Miljødirektoratet er ikke brutt ned til underkategoriene for industri; her

har vi antatt at kuttene framover er proporsjonal med fordelingen av industriutslippene i dag. Disse antagelsene gir samlet noe usikkerhet rundt tallgrunnlaget.

I arbeidet med denne planen har vi vært i dialog og kontakt med en rekke industriaktører, miljøorganisasjoner og andre aktuelle aktører, og vi takker for mange nyttige innspill og tilbakemeldinger.

A man with short, graying hair, wearing a green jacket over a grey sweater, stands in a field. In the background, a pig is visible in a muddy area, and a blue corrugated metal structure is in the distance. The sky is clear and blue.

**Veikart for et levende
norsk landbruk i
et netto-null Norge**

Essensielt i et grønt samfunn

Målet for norsk matproduksjon må være best mulig mat, basert på våre egne naturressurser. I en verden preget av geopolitisk uro og klimaendringer, er lokal matproduksjon og -foredling en viktig del av vår beredskap. MDGs matpolitikk anerkjenner at kosthold, folkehelse og jordens helse henger sammen. Matproduksjonen må derfor skje på en måte som bygger opp jordressursene, slipper ut minst mulig klimagasser, binder mest mulig karbon, øker naturmangfoldet og tar vare på bosetningen og kulturlandskap i hele landet.

Jordbruket er en bærebjelke i MDGs politikk og en viktig næring for Norge. I 2023 forsvant ett gårdsbruk hver dag. MDG vil snu utviklingen og føre en politikk for flere bønder, ikke færre, med mindre stress og press for både bonde og dyr, flere dyr på beite og mer bruk av norsk fôr i stedet for importert. Å øke selvforsyningsgraden er essensielt i en urolig verden.

I dette veikartet viser vi at det er mulig å få til dette og samtidig fjerne store mengder utslipp fra landbruket ved å endre hvordan og hva som produseres. Dette krever både bruk av lavutslippsteknologi og endring i produksjonsmønstre og atferd. Vi tror at både bønder, folk, dyr og natur vil få det bedre med en jordbrukspolitikk som produserer sunn mat, i en sunn jord, med sunne dyr. Noen av de viktigste grepene er å redusere kjøttforbruket, øke produksjon av biogass, redusere matsvinnet, gjøre landbruket fossilfritt og opprettholde forbudet mot nydyrking av myr.

Et levende, men fossilfritt jordbruk er essensielt i et grønt, varmt og mer skapende samfunn. En slik politikk fører MDG.

Arild Hermstad
Partileder, MDG

Introduksjon

Gjennom bruk av lavutslippsteknologi og endring i produksjonsmønstre og atferd er det mulig å fjerne fossile utslipp fra jordbruket. Men et jordbruk uten bruk av fossil energi vil fremdeles ha utslipp fra biologiske prosesser. MDG ønsker et levende jordbruk i Norge, som tar vare på bonden, distriktene, dyrene og jorda. Det er også avgjørende viktig at vi øker den norske selvforsyningsgraden i en urolig verden. Med de riktige tiltakene viser vi at det er mulig å få til dette og samtidig fjerne store utslipp fra landbruket ved å endre produksjonsmåten og hva som produseres. Vi kutter 67 % av utslippene i 2045 sammenlignet med dagens nivå. Gjenværende utslipp fra jordbruket i 2045 vil da være på 1,5 Mt-CO₂-e.

Med dagens vedtatte og planlagte politikk, legger Støre-regjeringen opp til at utslippene fra jordbruket står på stedet hvil. Regjeringens løsning for å kutte utslippene i jordbruket er å ta i bruk metanhemmere i fôret. MDG vil heller legge til rette for at forbrukere kan spise mer i tråd med kostholdsrådene. Et av våre viktigste tiltak for å kutte utslipp i jordbruket er derfor å redusere kjøttforbruket. Utslippene vi sparer i 2035 ved å halvere kjøttforbruket tilsvarer 2,5 ganger alle utslipp fra innenriks luftfart - altså 250 % - mens utslippene regjeringen sparer på å ta i bruk metanhemmere tilsvarer kun 9 % av dagens utslipp fra all innenriks luftfart. Med andre ord kutter vi 27 ganger mer utslipp ved å la folk få ta del i klimadugnaden og samtidig spise sunnere enn å fôre kyra med metanhemmere. Derfor innfører MDG tiltak som bidrar til omlegging av mer frukt- og grøntproduksjon og gjør det enklere og billigere for folk å spise mer bærekraftig.

MDGs prinsipper for et jordbruk i netto-null Norge:

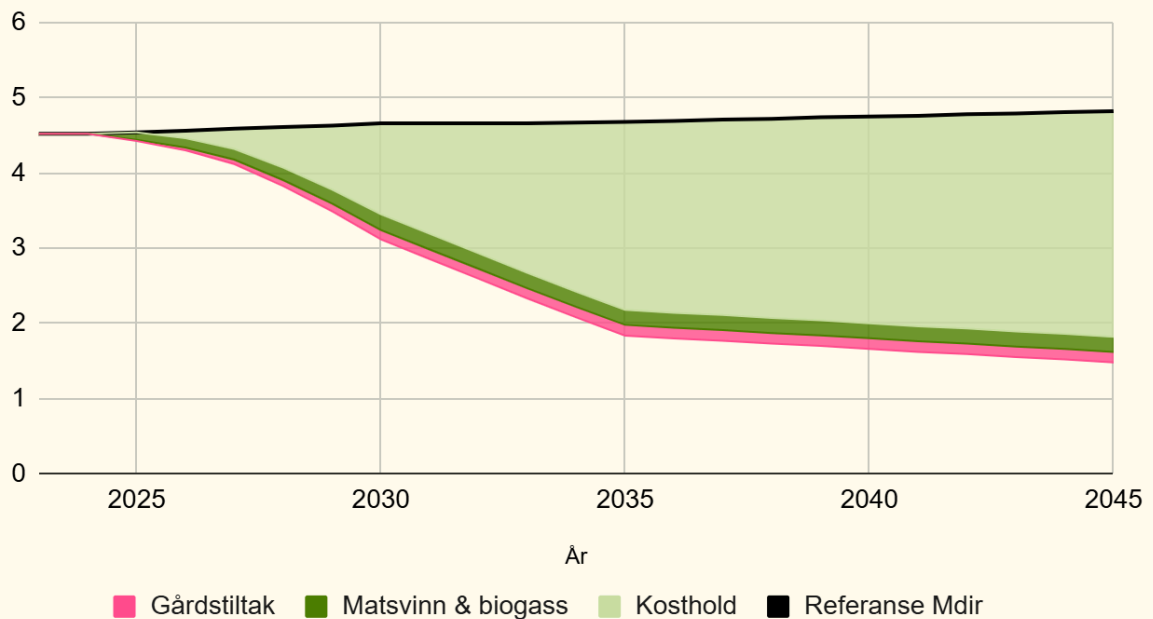
- Et levende, men fossilfritt jordbruk der boden, dyra, jorda og forbrukerne har det bra
- Produksjon og forbruk av mat i tråd med et sunt og bærekraftig kosthold
- Mindre matsvinn, bedre utnyttelse av ressursene og økt nasjonal matsikkerhet
- Reduserte eksporterte og importerte klimagassutslipp knyttet til jordbruket

Utslippene i jordbrukssektoren var på 4,5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter (Mt-CO₂-e) i 2023, og stod for ca 9% av norske utslipp. MDG fjerner alle de fossile utslippene fra jordbruket, men et jordbruk uten fossil energi vil fremdeles ha utslipp fra biologiske prosesser. Husdyr slipper ut metan gjennom fordøyelsen, og jordbearbeiding gir utslipp av lystgass. Begge er klimagasser med sterkere oppvarmingseffekt enn CO₂, og ingen av utslippskildene kan unngås helt, så lenge man har et mål om å produsere mat i Norge.

I dette veikartet viser vi at med MDGs politikk er det mulig å:

- Redusere utslippene i jordbruket med 67% innen 2045 sammenlignet med dagens nivå. Gjenværende utslipp fra jordbruket i 2045 vil da være på 1,5 Mt-CO₂-e.
- Kutte 30% av utslippene i 2030, 59% i 2035 og 63% i 2040, sammenlignet med dagens nivå.
- Veie opp gjenværende utslipp fra jordbruket i 2045 med negative utslipp fra både industrien og landbruket
- Kutte utslippene i skog- og arealbrukssektoren med minst 2,7 Mt-CO₂-e i 2045

Vår klimaplan, kutt fra jordbruk.

Slik kutter vi utslipp i jordbruket:

I vårt veikart for en industrisektor til netto null viser vi hvordan industrien bidrar til negative utslipp på 1,7 Mt-CO₂-e i 2045. I tillegg er det stort potensial for negative utslipp i landbruket. Disse negative utslippene bidrar til å veie opp for de gjenværende utslippene vi har igjen i jordbrukssektoren. MDG utelukker ikke at det likevel kan være aktuelt å ta i bruk karbonfjerning fra omgivelsesluft (DACCS) på lang sikt, dersom noen tiltak ikke iverksettes, forskyves i tid eller ikke har den effekten man antar. Les mer om vår posisjon på dette i vårt veikart for industrien.

Nedbygging og ombygging av jord er en stor kilde til klimagassutslipp. Nedbyggingen av natur må stanses og ødelagt natur må restaureres. Matjorda må gis et strengere vern og vi må ha stans i nydyrking av myr. Med MDGs politikk om arealnøytralitet, restaurering og oppbygging av natur vil vi kutte utslippene i skog- og arealbrukssektoren med minst 2,7 Mt-CO₂-e i 2045. Vi har valgt å holde skog- og arealbrukssektoren utenom klimaregnskapet og oppnåelsen av netto-null for Norge i 2045 i tråd med hvordan vi bokfører utslipp i dag. Utslippskutt og opptak i fra skog- og arealbrukssektoren kommer derfor i tillegg til utslippskuttene i denne planen.

Utslipp fra maskiner i jordbruket føres under samferdselssektoren og tiltak og klimakutt omtales i vår plan for samferdselssektoren "Full fart mot null utslipp".

Et levende jordbruk der bonden, dyra og jorda har det bra

MDG vil ha flere bønder, ikke større fjøs. Vi vil øke andelen mat produsert på norske ressurser til 60 prosent og sørge for at både bønder og dyr har det bra. Det koster å produsere mat i Norge, men den prisen må vi være villige til å betale. Hvis vi vil ha bønder til å produsere maten må vi sikre dem inntekt nok til at de kan gjøre jobben. For å sikre flere bønder flere steder i landet, må inntektsgapet mellom bønder og andre tettes, og samtidig sikre et bedre arbeidsmiljø i landbruket ved å styrke avløserordningene slik at også bønder kan ta fri. Vi må også dempe produksjonspresset og vri virkemidlene i retning arealtilskudd som gjør at det blir mer lønnsomt å holde jorda i hevd og bruke areal til drift som ivaretar ressurser, velferd og miljø.

Av hensyn til natur og rovdyr kan ikke alle beitearealene utnyttes, men MDG mener at det bør være en god del grasbasert kjøttproduksjon i Norge. Vi vil ha mindre intensivt husdyrhold, selv om slikt husdyrhold isolert sett gir lavere utslipp per produsert enhet enn ekstensivt husdyrhold med lite kraftfôr og mye grovfôr. Derfor vil vi vri subsidiene fra husdyrbasert produksjon til korn- og grøntproduksjon, kombinert med tilskudd til omstilling. Overgangen til mer plantebasert produksjon må skje i takt med endret kosthold, og selvforsyningsgraden skal ikke gå ned som følge av omstillingen.

For å sikre et levende jordbruk der bonde, dyra og jorda har det bra, vil MDG blant annet innføre følgende virkemidler og tiltak:

Virkemiddel	Tiltak	Årstall innføres	Ansvarlig departement
Redusere utslipp fra fôrtiltak og optimalisere husdyrproduksjonen slik at produkter produseres med lavt klimafotavtrykk.	Øke tilskudd til miljøtiltak i jordbruket (bl.a. SMIL-ordningen)	2025	LMD
Vi reduserer utslipp fra ammoniakk, metan og lystgass	Støtte til gjødseltiltak som halm og bark for å redusere utslipp fra ammoniakk og metan	2025	LMD
Reduserer utslipp gjennom tiltak for mer miljøvennlig spredning m.m.	Investeringsstøtte til spredeutstyr for mer miljøvennlig gjødselspredning (evt. gjennom økte bevilgninger i RMP)	2026	LMD
	Tiltak for økt informasjon og veiledning	2026	LMD

Produksjon og forbruk av mat i tråd med et sunt og bærekraftig kosthold

Offisielle norske kostholdsråd innebærer redusert forbruk av kjøtt, spesielt rødt kjøtt, og økt forbruk av fisk og plantekost. En slik endring vil, i tillegg til å være gunstig for folkehelse, innebære betydelig lavere klimagassutslipp. Utslippene fra kjøttproduksjon er gjennomgående høyere enn utslippene fra produksjon av korn, frukt og grønt, som vil innebære lavere kjøttforbruk og økt forbruk av korn og grønt.

Samtidig vil lavere kjøttproduksjon være en utfordring for norsk jordbruk, og spesielt for beitebasert husdyrhold. Omtrent tre prosent av Norges landareal er egnet til jordbruksareal, og på deler av dette er det bare mulig å dyrke grovfôr. Til sammenligning er opp mot 45 prosent av landarealet i Norge egnet for utmarksbeiting, [ifølge Nibio](#).

Likevel er det avgjørende å endre kostholdet i tråd med kostholdsrådene for å få ned utslippene i jordbruket. Derfor iverksetter MDG en rekke virkemidler og tiltak for å gjøre det enklere og billigere for folk å velge sunnere og mer bærekraftige alternativer til kjøtt, og for bonden til å produsere mer frukt, grønt og belgvekster.

Med vår politikk halverer vi kjøttforbruket innen 2035. Dette er det desidert største enkelttiltaket for å redusere utslippene i jordbrukssektoren og bidrar til et utslippskutt på litt over 3 Mt-CO₂-e i 2045, målt mot 2023.

Noen av MDGs viktigste tiltak og virkemidler for å få til dette er:

Virkemiddel	Tiltak	Årstall innføres	Ansvarlig departement
Halvere kjøttforbruket innen 2035 og gi folk muligheten til å spise sunt og bærekraftig	Fjerner moms på fersk frukt og grønt.	2025	FIN
	Vi fjerner moms på økologisk mat med unntak av økologisk kjøtt som avgiftslegges som annen mat.	2025	FIN
	Vi øker momsen på ikke-økologiske kjøttvarer.	2025	FIN
	Legge opplysningskontorene for egg, kjøtt og meieriprodukter ned til fordel for opplysning om bærekraftig mat og sunt kosthold til skoler, institusjoner og allmennheten	2026	LMD
	Øke bevilgningene til Opplysningskontoret for frukt og	2025	LMD

	grønt.		
	Merkeordning for bærekraftige matvalg og andre informasjonsfremmende tiltak	2026	BFD
	Innføre vegetarmat i alle offentlige barnehager, skoler og institusjoner	2026	KUD
Halvere kjøttforbruket i offentlig sektor innen 2027	At det offentlige bruker sin innkjøpsmakt til å velge kortreist, plantebaserte, sunne og økologiske matvarer. Minimum 20 % av innkjøp og konsum skal være økologisk norskproduserte råvarer innen 2030.	2026	NFD
	stille krav til redusert kjøttforbruk i offentlige anskaffelser	2025	NFD
Vri subsidiene fra husdyrbasert produksjon til korn- og grøntproduksjon, kombinert med tilskudd til omstilling. Overgangen til mer plantebasert produksjon må skje i takt med endret kosthold, og selvforsyningsgraden skal ikke gå ned som følge av omstillingen.	Styrke Grøntløftet	2025	LMD
	Øker tilskuddet til Regionale miljøprogram (REM)	2025	LMD
	Innføre en mer finmasket tilskuddsordning som gjør det enklere å få tilskudd til korn- og grøntproduksjon i distriktene.	2025	LMD
	Ta i bruk mer dyrkbar mark og gjennomføre en finmasket kartlegging av jordkvaliteter. Produksjonstilskudd må innrettes slik at potensialet for produksjon av grønnsaker blir utnyttet over hele landet	2025	LMD
	Øke tilskuddet til små og mellomstore grøntprodusenter. Tilskudd skal også gis ved bruk av areal som ikke er registrert som jordbruksareal.	2026	LMD
	Ha et tollvern som sikrer norske bønder lønnsomhet. Tollvernet skal sikre større tilgang til norskproduserte grønnsaker, frukt og bær i markedet i en lengre sesong, og favorisere miljøvennlig produksjon og god dyrevelferd.	2026	FIN
At kjøtt- og melkeproduksjon utelukkende skal være basert på bruk av lokale	Innfører toll på soya til dyrefor	2026	FIN
	tilskudd til økt bruk av norsk matkorn	2025	LMD
	Fjerne prisnedskrivningstilskudd for	2025	LMD

beiteressurser og innenlands kraftfôrproduksjon. Importerte kraftfôrvarer skal fases ut. Øke Norges selvforsyningsgrad, korrigert for fôrimport, til 60 prosent.	kraftfôr		
	Styrke korn-, frukt- og grøntproduksjon i jordbruksavtalen	2025	LMD

Mindre matsvinn og bedre utnyttelse av ressursene

I tillegg til redusert kjøttforbruk er redusert matsvinn en av de viktigste tiltakene vi kan gjøre for å redusere utslippene fra jordbrukssektoren. Ifølge [Matsvinnutvalgets rapport](#) ble det kastet 450 000 tonn mat i Norge i 2021. Det kunne mett 1 million mennesker, men fører i stedet til unødvendige utslipp på 1,3 Mt-CO₂-e i året, omtrent like mye som det årlige utslippet fra over [430 000 personbiler](#).

Av alt matsvinnet står forbrukerne for ca. halvparten, men også næringslivet og det offentlige har alt for mye matsvinn. [Verdien av matsvinnet er på svimlende 20 milliarder kroner, og en gjennomsnittlig norsk familie kaster spiselig mat for rundt 10 000 kroner i året.](#)

Å redusere matsvinnet er bra og nødvendig både i et solidarisk, økonomisk og ressursmessig perspektiv. Å få ned matsvinnet vil kreve vaneendringer, og det trengs tydelige krav, målsetninger og insentiver. Derfor innfører MDG en matkastelov med tydelige krav, som blant annet skal sikre at det blir slutt på destruksjon av fullverdig mat som verpehøns, geitekillinger og grønnsaker som ikke tilfredsstillende pakkestandarder.

Mottakssystemene både på slakteri, foredlingsbedrifter og dagligvarenæring må tilrettelegges for utnyttelse av alle matressurser, samtidig som vi innfører belønningsordninger som reduserer matsvinn. Slik kan matsvinnet og dermed utslippene reduseres med 0,11 Mt-CO₂-e i 2045. Vi har kompensert utslippseffekten for MDGs ambisiøse politikk på redusert kjøttforbruk.

I et netto null samfunn kan ingen ressurser gå til spille, heller ikke avfall som ikke kan spises direkte av mennesker. Biogass kan primært produseres på biologisk avfall fra prosesser og verdikjeder som samfunnet uansett driver. Råstoffet for biogass er kretsløpsressurser i samfunnet som enten blir utnyttet til produksjon eller blir til selve definisjonen på forurensing; ressurs på feil plass.

Det er et stort potensial for å øke produksjonen og forbruket av biogass i Norge. Både husdyrgjødsel, avfall fra fiskeri- og oppdrettsnæringen, slam og matavfall kan utnyttes til biogassproduksjon i langt større grad enn i dag. Biogass kan bidra til utslippskutt både i industrien, veitransporten og sjøfarten. Både teknologi og bedrifter som kan utnytte avfallet effektivt til mange nye produkter, er allerede i drift, men avfallet utnyttes lite fordi det mangler politiske mål, strategier og virkemidler. Det vil MDG gjøre noe med. Vi setter et mål

om å produsere minst 10 TWh biogass årlig i Norge innen 2035, og øker produksjonen av biogass fra husdyrgjødsel og andre kilder b.la. gjennom å etablere et stort biogassprogram under Bionova, og ved å sette et omsetningskrav for resirkulert fosfor.

MDGs viktigste tiltak for å redusere matsvinnet og bedre ressursutnyttelsen er:

Virkemiddel	Tiltak	Årstall innføres	Ansvarlig departement
Redusere matsvinnet med 70% i hele verdikjeden innen 2035, sammenlignet med 2017 nivå.	Innføre et aktsomhetskrav for private og offentlige virksomheter som kan hjemles i matloven, og som inkluderer risikovurderinger og skreddersydde tiltak for å unngå matsvinn i egen virksomhet og på tvers av verdikjeden, inkludert ut mot forbruker	2026	LMD
	Styrke bransjeavtalen ved å inkludere offentlig sektor som part i avtalen, å innføre "beste praksis" for å oppfylle det foreslåtte kravet om aktsomhetsvurderinger, samt å styrke rapporteringsplikten under avtalen	2025	LMD
	Økt og standardisert rapportering på matsvinn, og at matsvinndefinisjonen tar utgangspunkt i EUs definisjon på "matavfall" for å lette samordningen av rapportering på data knyttet til matavfall og matsvinn	2026	LMD
	gi SSB ansvaret for utarbeidelse av matavfall- og matsvinntatistikk.	2026	LMD
	styrke datagrunnlaget som benyttes både til pliktig rapportering til EU og til bransjeavtalen, da SSB som offisiell statistikkmyndighet kan pålegge rapportering fra alle berørte virksomheter i verdikjeden, mens rapportering i dag er knyttet til den frivillige bransjeavtalen.	2026	LMD
	Standardisert og økt datadeling mellom grossist/dagligvare og næringsmiddelprodusenter på produktnivå og prognoser.	2026	LMD

	Donasjonsplikt for sjømatindustri-, matindustri- og grossistbedrifter.	2026	NFD
	Krav til alle dagligvarebutikker om nedprising av varer med kort holdbarhet.	2026	LMD
	Stille krav i offentlige anskaffelser	2026	NFD
	Stanse destruksjon av fullverdig mat som verpehøns, geitekillinger og grønnsaker som ikke tilfredsstillende pakkestandarder. Mottakssystemene både på slakteri, foredlingsbedrifter og dagligvarenæring må tilrettelegges for utnyttelse av alle matressurser	2026	LMD
	Belønningsordninger som reduserer matsvinn	2025	
Vi vil øke produksjonen av biogass fra husdyrgjødsel og andre kilder b.la. gjennom å etablere et stort biogassprogram under Bionova.	Sette et mål om å produsere minst 10 TWh biogass årlig i Norge innen 2035 og legge fram en handlingsplan for dette. Varsles fra 2025	2035	LMD
	Tilskudd til bønder for å levere husdyrgjødsel til biogass	2025	LMD
	Investeringsstøtte til biogassanlegg gjennom Bionova	2025	LMD
	Investeringsstøtte til biorestlager og anlegg som kan oppgradere biorest til handelsgjødsel	2025	LMD
	Støtteordninger til ombygging av eksisterende biogassanlegg for å ta i mot husdyrgjødsel.	2025	LMD
Omsetningskrav for resirkulert fosfor	utrede og innføre et omsetningskrav for resirkulert fosfor i gjødsel	2026	KLD
	Utrede og etablere en ordning som premierer bønder for bruk av gjødsel basert på resirkulerte råvarer	2026	KLD

Redusere eksporterte importerte klimagassutslipp knyttet til jordbruket

Norsk jordbruk har utslipp også knyttet til import og eksport. For eksempel er norske utslipp fra kunstgjødsel på ca 0,6 Mt-CO₂-e i Norge, mens eksportert kunstgjødsel fra Norge bidrar

til utslipp i andre land på ca 2 Mt-CO₂-e. Utslipp knyttet til mineralgjødselindustrien blir omtalt i vårt veikart for industrien mot netto null.

MDG mener Norge også må ta ansvar for å redusere de eksporterte utslippene. Vi vil styrke programmet "Landbruk for utvikling og et bærekraftig, mindre ressurskrevende jordbruk i norsk utviklingssamarbeid", og bruke en større andel av bistanden til å støtte bærekraftig og klimarobust matproduksjon for lokale behov. Samtidig støtter vi forskning og utvikling av nye teknologier for å redusere utslippene fra mineralgjødsel blant annet gjennom nitrogen-sensorer og smart-teknologi som forteller bonden hvor mye hen skal gjødsle hver del av åkeren eller plantefeltet.

Kraftfôret til norske husdyr består av i gjennomsnitt 5,6 prosent importert soya. Det meste av denne soyaen kommer fra Brasil og er med på å avskoge regnskogen, spre miljøskadelige sprøytemidler og legge økt press på verdifulle økosystemer. Alt dette fører også til økte klimagassutslipp som ikke føres på det norske klimaregnskapet. Derfor vil MDG stanse import av soya. Vi innfører toll på soya for å stimulere til økt bruk av norskproduserte proteinråvarer, og styrker Bionova for bl.a. å støtte kommersialisering av alternative proteinkilder til soya i dyrefôr.

Skog- og arealbrukssektoren

MDG vil legge naturens tålegrense til grunn for all politikk. Det er også grunnleggende for å løse klimakrisen og for å bevare det biologiske mangfoldet. Nedbygging av natur står for årlige utslipp på ca. 1,9 Mt-CO₂-e, eller omtrent fire prosent av de totale norske utslippene.

Som en del av EUs klimasamarbeid har Norge forpliktelser også i skog- og arealbrukssektoren, gjennom pilaren som forkortes LULUCF: Land use, Land-use Change and Forestry. Disse forpliktelsene vil bli enda strammere i perioden framover.

For den første delen av avtaleperioden (2021-2025) ligger Norge an til å måtte bokføre et utslipp fra skog- og arealbrukssektoren på 36,4Mt-CO₂-e over femårsperioden, som tilsvarer et årlig nettoutslipp på svimlende 7,3Mt-CO₂-e - mer enn en og en halv ganger utslippene fra jordbruket. Dette kan reduseres til 3,7Mt-CO₂-e årlig, dersom Norge tar i bruk kompensasjonsmekanismene i EU-regelverket.

På grunn av årevis med dårlig naturpolitikk har dette gapet blitt så enormt at dersom vi skal overholde EUs klimaavtale i LULUCF har vi ikke mye valg for første bokføringsperiode: vi må dekke utslippsgapet ved å ta i bruk fleksibilitet i EUs klimaregelverk og kjøpe skogkreditter. Samtidig må vi innføre umiddelbare tiltak for å ivareta den norske naturen.

Framover er det stor usikkerhet om det er skogkreditter på markedet. Det er derfor både uklokt, uøkonomisk og uansvarlig å lene seg på kjøp av skogkreditter for å nå klimaforpliktelsene. Norge har dermed en kjemperegning på skattebetalernes bekostning fordi sittende og tidligere regjeringer ikke har prioritert å ta vare på naturen. MDG mener derfor Norge ikke bør ta i bruk skogkreditter for neste bokføringsperiode i EUs klimasamarbeid.

Det er heller ikke tydelig definert ennå hvordan karbonbinding i skog og klimaberegninger fra arealbruk skal telles med i Norges måloppnåelse av klimamålet for 2030. Videre jobber EU nå for endringer i regelverket. Denne usikkerheten gjør at både Miljødirektoratet, 2050-utvalget og en rekke sivilsamfunnsorganisasjoner (bl.a. WWF, FORUM, Framtiden i våre hender, Changemaker og Naturvernforbundet, mener at Norge bør sette et eget, separat mål for skog- og arealbrukssektoren. MDG støtter dette og mener Norge bør sette seg et eget nasjonalt mål for naturlig karbonlagring, herunder adskilte mål for opptak og utslipp, med en handlingsplan for å nå disse målene. Dette bør meldes inn til FN under Parisavtalen under Norges neste klimaforpliktelse og skal være separat fra Norges klimamål.

Norge må ta ansvar for å følge opp Naturavtalen ved å ta vare på norsk natur, innføre et mål om [arealnøytralitet](#), starte restaureringsjobben for alvor og stanse utbygging av kapasitetsøkende motorveier, hyttebygging utenfor allerede utbygde områder og nydyrking av myr. Les gjerne mer om vår naturpolitikk i MDGs handlingsplan for naturen, på <https://mdg.no/politikk/program#planer>

Biokull - stort potensial for utslippskutt og karbonfjerning:

Bruk av biokull i jordbruket har et stort uutnyttet potensial. Biokull kan både gjøre jorda mer næringsrik, redusere behovet for gjødsling og motvirke tørke. Ikke minst kan det bidra til negative utslipp ved å fange og lagre karbon fra lufta. [Ifølge NIBIO](#) kan utslippene fra landbrukssektoren halveres dersom 4000 norske gårder lager og blander biokull i jorda.

Det vil være stort press på biomasse framover. Men NIBIO anslår videre at produksjon av biokull ikke vil komme i konkurrans med biomasse til andre virkeområder, fordi biokull kan produseres med alle former for organisk materiale, som f. eks. treflis, halm, hestemøkk og annet avfall fra skog- og landbrukssektoren samt matavfall. Det er derimot avgjørende at det kommer på plass bærekraftige verdikjeder av biokull, slik at det ikke drives rovdrift på naturen.

Det er dermed store muligheter for utslippskutt og negative utslipp i landbruket, ved økt bruk av biokarbon. Disse negative utslippene kan bidra med å få landbruket i utslippsbalanse og veie opp for gjenværende utslipp i jordbruket. Men siden disse utslippskuttene per i dag ikke kan bokføres på Norges klimagassutslippregnskap, har vi ikke tatt dette med i våre beregninger her. Det betyr ikke at vi ikke skal legge til rette for økt bruk av biokarbon framover.

Produksjon, anlegg og kunnskapsnivået om biokull i Norge er foreløpig i oppstartsfasen. Derfor må det komme på plass insentiver for bruk av biokull, støtte til utprøving og oppstart av anlegg og økt informasjon. MDG støtter opprettelsen av Bionova, men ønsker et videre mandat enn regjeringen legger til grunn. Bionova bør bidra til å systematisere innovasjon og økt kommersialisering av biobasert verdiskaping. Bionova skal bidra til risikoavlastning i den mest krevende utviklingsfasen i samarbeid med private aktører. Et eksempel på hva Bionova kan støtte er kommersialisering av alternative proteinkilder til soya i dyrefôr og til økt bruk av biokarbon.

For å sikre sikre utslippskutt i skog- og arealbrukssektoren, i tillegg til tiltak i vår handlingsplan for naturen, vil MDG blant annet:

Som bokføres i både ESR og LULUCF			
Virkemiddel	Tiltak	Årstall innføres	Ansvarlig departement
Reduserte utslipp ved bruk av fangvekster	Støtte til bonden for å så fangvekster	2026	LMD
	FoU midler til fangvekster	2026	LMD
	Etablere nasjonale utslippsfaktorer for karbonlagring og lystgassutslipp	2026	KLD
Stans i nydyrking av myr	Styrke statsforvalterens innsigelsesmyndighet	2026	LMD
Gi matjorda langt strengere nasjonalt vern, og restaurere myr	Dispensasjoner fra jordvern kun skal kunne gis av en nasjonal planmyndighet	2026	LMD
	Måltallet for nedbygging av dyrka mark blir bindende for arealpolitikken	2026	LMD
	Tilskuddsordning inkl. informasjon og veiledning	2025	LMD

Som bokføres i LULUCF			
Virkemiddel	Tiltak	Årstall innføres	Ansvarlig departement
Økt karbonlagring i biokull	Øke grensen for mengde biokull per foretak	2026	LMD
	Krav om bærekraftige verdikjeder	2025	KLD
	Investeringsstøtte til biokullanlegg og utprøvinger via Bionova, Enova og Klimasats	2025	KLD
	Økte midler til forskning, formidling, klimarådgivning og tilskuddsordninger for karbonlagring i jord, diverse gjødsleltiltak og andre klimatiltak i landbruket.	2025	LMD, KLD
Stans i nedbygging av natur. Mål om arealnøytralitet	Forbud mot nydyrking av myr, forbud mot åpning av nye torvuttak og utfasing av torv i	2025	KLD, LMD

jordprodukter		
Styrke statsforvalterens innsigelsesmyndighet	2026	KLD
Restaurere organisk jordbruksjord og gjøre jordbruksarealer som er tatt ut av produksjon, om til myr	2026	KDD, LMD
Skrote motorveier	2025	SD
Styrke statsforvalteren og de regionale landbrukskontorene	2026	KDD, LMD
Tilskuddsordning inkl informasjon og veiledning	2025	KLD
Stoppe all nedbygging av karbonrike arealer (arealkategoriene skog, dyrket mark, beite og vann og myr) i dag	2025	KLD, LMD
Fase ut torv i jordprodukter, forby åpning av nye torvuttak, fase ut eksisterende torvuttak, forby import av torvholdige produkter	2025	LMD

Metode:

I arbeidet med denne planen har vi tatt utgangspunkt i effektberegningene fra Miljødirektoratets rapport ["Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2025"](#). Siden Miljødirektoratets analyser bare strekker seg til 2035, mens vi i denne planen ser fram til 2045, har vi vært nødt til å ekstrapolere både referansebanen og tiltakseffektene slik at de også dekker årene 2036 - 2045. Dette omfatter noe usikkerhet rundt tallgrunnlaget. Vi har brukt konservative antagelser for å sikre mest mulig realisme i kutteffektene.

I effektberegningen av endret kosthold og redusert kjøttforbruk har vi oppjustert effekten noe mer i tråd med MDGs politikk om å halvere kjøttforbruket innen 2035. I tråd med denne politikken har vi dermed nedjustert effekten av redusert matsvinn. Vi har brukt tallgrunnlag fra de ulike scenarioene i Miljødirektoratet sin rapport for justeringer for MDGs politikk.

Utslppsreduksjoner innenfor skog- og arealbrukssektoren har vi valgt å holde utenfor. Ved noen tiltak, f.eks. bruk av fangvekster, stans i nydyrking av myr og restaurering av organisk jordbruksjord har vi kun tatt med utslippseffektene av det som føres i ikke-kvotepiktig sektor i det nasjonale klimagassregnskapet.

Øvrige utslipp- alt skal vekke

Samlet står sektorene petroleum, industri, transport og jordbruk for over 90 % av klimagassutslippene i Norge, men det er fortsatt noen mindre kategorier av utslippskilder igjen som også skal til null utslipp. For eksempel er det utslipp knyttet til oppvarming fra strøm- og varmeproduksjon fra gass, og bruk av olje og parafin til oppvarming. Det er også noe utslipp fra vedfyring.

Når avfall brytes ned dannes det deponigass som består primært av metan. Rundt 60 deponianlegg i Norge har metanuttak. Dersom man øker mengden metan som samles inn og behandles, og bruker deponigassen til energiformål som erstatning til fossile drivstoff, vil man kunne redusere utslippene betraktelig.

Midlertidig oppvarming av byggvarme på byggeplasser med fossil energi er også en kilde til utslipp i Norge. Gjennom å fase ut fossil energi, økt CO₂-avgift og krav om vekting av klima og miljø i offentlige anskaffelser, fjerner vi disse utslippene.

Fluorholdige gasser, som HFK (hydrofluorkarboner) og PFK (perfluorkarboner) er sterke klimagasser som bl.a. brukes i kjøle- og fryseanlegg, klimagassanlegg, varmepumper mm. og som derfor skal fases ut i både Norge og EU. Vi innfører tiltak som vil kutte de gjenværende utslippene fra innsamling og destruksjon av brukt HFK/PFK som ikke lenger er i bruk.

Dersom det likevel skulle gjenstå noen øvrige utslipp i 2045, er vi åpne for at disse kan veies opp for gjennom karbonfjerning fra omgivelsesluft (DACCS), men MDGs politikk vil alltid være å jobbe for å fjerne utslippene først og fremst, og ikke la karbonfjerning bli en hvilepute for utslippskutt.

Virkemiddel	Tiltak	Ansvarlig departement	Tiltak innføres i år:
Målrrettede tiltak øvrige utslippskilder:			
Støtteordninger og risikoavlastning	Støtteordninger for å redusere metanutslipp fra avfallsdeponier	KLD	2025
	Støtte til rentbrennende ovner	KLD	2025
	Gjør Klimasats til en permanent ordning	KLD	2025

	Gratis energirådgivning	KLD	2025
Krav og avgifter	Krav om vedlikehold av eksisterende anlegg for metanuttak	KLD	2026
	Dobler avgiften på HFK og PFK gasser	FIN	2025
	Forbud mot fossil oppvarming i bygg og til byggvarme på byggeplasser. Varsles fra 2025	KLD	2026

Petroleum: Avvikle for å utvikle - en historisk mulighet

Vi legger opp til en gradvis og planlagt utfasing av norsk oljenæring. Vi vil starte med de skitneste og minste feltene, mens de siste feltene vi faser ut vil være felt med lave produksjonsutslipp som produserer gass. På denne måten kan vi oppfylle våre forpliktelser overfor EU, som vil ha behov for norsk gass frem til 2040, men med et raskt synkende forbruk. **Se planen på mdg.no/oljeplan**

Systemendring i klimapolitikken

Samordning mellom sektorene

Skal Norge samlet til netto-null er det avgjørende å se sektorenes bidrag i sammenheng. Dette viser vi i dette veikartet.

Fastlandsindustrien bidrar med negative utslipp på 1,7 Mt-CO₂-e i 2045. Mye av dette må veie opp for gjenværende utslipp i jordbruket, der vi har utslipp på ca. 1,5 Mt-CO₂-e i 2045. I tillegg kan vi oppnå negative utslipp i landbruket utover industriens bidrag. Det vil også være noe utslipp igjen fra flytrafikken i 2045 og mulige utslipp fra metan og lystgass fra øvrige utslippskilder, som kan være aktuelt å veie opp for ved bruk av karbonfjerning. MDG mener at det derfor kan bli aktuelt å ta i bruk karbonfjerning fra omgivelsesluft (DACCS) på lang sikt, dersom noen tiltak ikke iverksettes, forskyves i tid eller ikke har den effekten man antar. DACCS-teknologier kan også bli en karbonkilde for produksjon av syntetiske kjemikalier og drivstoff. Vi legger derimot ikke opp til å ta i bruk DAACS i vår klimaplan for å komme til netto-null i 2045, fordi det er mulig å kutte utslippene sektor for sektor, dersom vi starter jobben i dag.

En mer forpliktende klimapolitikk

Det er et gjennomgående problem i norsk klimapolitikk at langsiktige og uforpliktende mål ikke nås. MDG mener at både Stortingets og regjeringens beslutningsgrunnlag vil styrkes gjennom forpliktende karbonbudsjetter, sektorvise handlingsplaner og tydelige nasjonale målsettinger, og at den offentlige debatten om norsk klimapolitikk slik vil få et sterkere fundament. MDG vil sikre en bedre tverrsektoriell samordning i klimapolitikken slik at Norge oppnår vedtatt klimamål.

Skal Norge lykkes med en reell grønn omstilling innenfor alle sektorer, er det en helt nødvendig forutsetning at regjeringen, departementene og alle underliggende etater koordinerer og strukturerer sitt arbeid og sine ansvarsområder på en måte der klima- og naturhensyn blir en grunnpilar.

Dårlig samhandling, uklar styring og lav vektlegging av klima og natur kan i verste fall sette arbeidet med å redusere utslipp flere år tilbake, skape lite forutsigbarhet for næringsliv og befolkning, samtidig som det gjør at klimatiltak og juridiske rammer ikke kommer på plass.

I dag preges samstyringen av klimaarbeidet i staten av en alt for dårlig samhandling - slik både Riksrevisjonen og Klimautvalget 2050 har pekt på. Riksrevisjonen trekker bl.a frem at "klimamålene er lite konkretisert i styringen hos departementene" og "at det mangler planer for hvilke departementer som skal utvikle virkemidler, og når dette skal skje". Klimautvalget fremhever på sin side at en rekke andre land i dag har bedre styringssystemer enn Norge, og kan vise til bedre resultater i klimapolitikken som følge av dette. Regjeringens "Grønne bok" leverer heller ikke forpliktende rammer for utslippskutt og tiltak i alle departementer, og virker mer som et tellesystem enn et bindende styringssystem. Et annet problem i norsk klimapolitikk er at alt for dårlig etterlevelse ikke blir fulgt opp. Den nåværende Klimaloven mangler håndhevings- og sanksjonsmekanismer, og at det på slik måte i praksis er opp til enhver sittende regjering å fremme klimaløsninger og tiltak for å utløse utslippsreduksjoner. Til sammenlikning har flere europeiske land langt sterkere og mer forpliktende klimalover enn Norge, som pålegger konkrete og rettslig bindende forpliktelser til utslippskutt og som er gjenstand for uavhengig kontroll.

MDG ønsker å ta inspirasjon fra land som viser til resultater og bedre styringssystemer for klimapolitikken. Vi vil strukturere forvaltningen på en måte som legger til rette for at klima- og miljøarbeidet legger grunnlaget for arbeidet i alle relevante departementer og etater, og at hensynet til klima ikke forblir en særinteresse som svært ofte tilsidesettes for andre hensyn når beslutninger tas på politisk og administrativt nivå. Fremfor å forbli en særinteresse må klima heller utgjøre rammene for svært mye av arbeidet og beslutningene som tas på alle nivåer i norsk forvaltning - fra politisk ledelse i departementene helt ned til kommunal sektor.

En av de største utfordringene i den nasjonale klimapolitikken er det svake mandatet til Klima- og miljødepartementet (KLD). Departementet har for få verktøy og for lite å si i møte med sektorinteressene som får dominere perspektivet til andre departementene. Dette fører ofte til at skadelige utbyggingsprosjekter, oljevirkosomhet og annen grå virksomhet trumfer natur- og klimahensyn. Vi vil snu dette på hodet ved å blant annet gi KLD ansvar for Plan- og bygningsloven og sørge for et reelt og tydelig mandat hvor KLD setter rammene for de øvrige departementene, slik Finansdepartementet i dag har en overordnet rolle for alle departementer sine budsjetttrammer. Slik kan vi sette den nasjonale klima- og naturpolitikken på rett spor.

Dagens eierstyring av statlige foretak, selskaper og underliggende etater er ikke i tråd med klimamålene. MDG vil derfor stille langt strengere krav til at selskaper følger vedtatte klima- og naturmål, og koble dette tydelig opp til alle økonomiske bevilgninger gjennom tilskuddsbrev og andre bevilgninger.

Dagens norske styringssystem har bidratt til at Norge kun har klart å levere omkring 9 % kutt i utslipp siden 1990. Det er derfor på tide med en systemendring som forplikter alle forvaltningsnivåer å legge til rette for et effektivt og målrettet klimaarbeid i offentlig sektor.

Ansvar for våre eksporterte og importerte utslipp:

Skal Norge til netto nullutslipp, må vi passe på at det ikke gjøres ved å flytte utslipp til andre land. Norge importerer mye av maten og forbruksvarene våre. Utslippene knyttet til produksjon og frakt av disse varene telles per i dag ikke på Norges klimaregnskap og er dermed "skjulte" utslipp som vi heller ikke tar ansvar for å kutte. Disse utslippene mener MDG vi bør ta ansvar for.

Skal vi sikre oss at vi kutter utslipp her hjemme uten at vi bare flytter utslipp til andre land og sektorer, må vi få på plass et forbruksbasert klimaregnskap, et mål for å redusere disse utslippene og en handlingsplan for hvordan vi skal få det til.

Et forbruksbasert klimaregnskap for Norge, som kommer i tillegg til og ikke i stedet for dagens klimaregnskap, vil bli et viktig verktøy for å redusere nordmenns bidrag til klimautslipp - både hjemme og i andre land. Økt forbruk i rike land er en svært viktig årsak til at utslippene i land som Kina stiger. Det vil være en gigantisk ansvarsfraskrivelse om Norge fortsetter å ignorere de globale konsekvensene av vårt eget forbruk. Et forbruksbasert CO₂-regnskap vil bidra til en mer rettferdig fordeling av ansvar mellom produsenter og konsumenter.

Sverige har vært et foregangsland på dette, og har innført forbruksbasert klimaregnskap i tillegg til sine territorielle. De har også satt seg et eget klimamål basert på den nye utslippsstatistikken. Også i Storbritannia, Danmark og i EU fører man slike regnskap. Statistikken, metodikken og erfaringene finnes. Det er bare å sette i gang.

Derfor vil MDG:

- Gjøre Klimaloven sterkere og mer forpliktende, blant annet ved å sørge for at den er i tråd med 1,5-gradersmålet, og forplikter til sektorvise klimamål og -budsjetter som bidrar til å oppnå Klimalovens formål.
- Lovfeste et territorielt klimamål og melde dette inn til FN
- Innføre et forbruksbasert klimaregnskap i Norge som supplerer utslippsstatistikken Norge allerede fører, sette et mål for å redusere disse utslippene og en handlingsplan for å nå dem.
- Opprette en uavhengig, faglig fundert klimakommisjon med mandat til å vurdere måloppnåelse, foreslå nødvendige tiltak og virkemidler for å nå klimamålene under Klimaloven og føre uavhengig kontroll med om målene etterleveres.
- Sørge for at alle departementer og underliggende etater er underlagt bindende klima- og naturregnskap og -budsjetter i sin drift og i sine økonomiske budsjetter og prioriteringer.
- Flytte det overordnede forvaltningsansvaret for viktige avgjørelser som berører klima- og natur til Klima- og miljødepartementet og departementets underliggende etater.
- Styrke innsigelsesretten til Miljødirektoratet.
- Følge opp anbefalinger for å få til bedre styring på klima og natur fra aktører som Riksrevisjonen og Klimautvalget 2050, hente erfaringer fra land med bedre

styringssystemer enn Norge og utrede nærmere flere andre tiltak som kan gjøre forvaltningen bedre rustet til å nå klima- og naturmålene.

Tilpasse oss et klima i endring

Ruste oss for tiden som kommer

Den beste klimatilpasningen vi gjør er å kutte utslippene raskt og mye. Dessverre har alt for mange år gått uten reell klimapolitikk som har bidratt til at vi allerede opplever klimaendringer i dag.

Vi må med andre ord både bremse klimakrisen ved å kutte utslipp raskt, og ruste landet for de klimaendringene vi uansett må leve med fremover. Også i Norge øker hyppigheten av ekstremvær, skred og flom. Derfor er klimatilpasning en viktig del av vår beredskap. MDG vil fremme klimaløsninger som spiller på lag med naturen, styrke forskningen på hvordan klimaendringene påvirker matproduksjon, naturmangfold og infrastruktur, og sikre kompetanse om klimatilpasning over hele landet.

Vi trenger et lovverk og statsbudsjetter som rustet Norge til å blant annet håndtere mer skogbrann, tørke, ras og flom. Det har ingen regjering levert på så langt. MDG har i alle våre alternative budsjetter de siste årene bevilget langt mer penger til klimatilpasning og forebygging av skadelige naturhendelser. Det koster penger å gjennomføre slike tiltak, men det vil både redde liv, spare natur og forebygge enda større utgifter i fremtiden. Finansstrømmene må flyttes vekk fra fossilt og over til fornybart og klimatilpasning. Derfor etablerer MDG en omstillingsavgift per utvunnet fat olje og gass, som skal brukes til klimakutt og klimatilpasning i Norge.

Kommunene spiller en nøkkelrolle, både for å bidra til klimakutt og for å tilpasse Norge til klimaendringene. Mange kommuner møter derimot på utfordringer som motstridende behov og mål, manglende økonomisk støtte og kompetanse. Med MDG skal det ikke være tvil om at klima og natur er det overordnede målet som alle departementer, direktorater og kommuner skal styre etter. Vi vil derfor utarbeide regionale klimatilpasningsplaner for hele landet, på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer, slik at viktige samfunnsfunksjoner, kritisk infrastruktur og natur blir ivaretatt i møte med et varmere, våtere og villere klima.

Vi vil også sikre kommunene og fylkeskommunene nok ressurser og kompetanse på arealplanlegging og klimatilpasning, gjennom blant annet å styrke de statlige støtteordningene for kartlegging, sikring og klimatilpasning i kommunene. Vi reetablerer Klimasats som en kraftfull ordning for klimakutt og omstilling i kommunene.

Samtidig styrker vi blant annet NVEs arbeid med flom- og skredforebygging kraftig for å sikre de områdene man i dag vet at er utsatt, vi øker bevilgningene til flom- og skredsikring av veier og jernbane og bevilgningene til beredskapsstatene for å styrke evnen til krisehåndtering.

Naturen er vår beste samarbeidspartner i klimatilpasningen. Havene, jorda, skogen og økosystemene tar opp karbon og overskuddsenergi, fanger opp nedbør og gir oss ly. Mye tyder derimot på at naturen allerede har nådd sitt bristepunkt. For naturen og menneskers del, må vi stanse nedbygging av natur, restaurere den som er ødelagt og bidra til at mer og rikere natur får blomstre. Les vår handlingsplan for naturen på <https://mdg.no/politikk/program#planer>

Mer penger til klimafinansiering

Å øke bistanden til både klimatilpasning, utslippskutt og bistand i fattige land er å investere i en tryggere og mer rettferdig verden. Som et rikt og stabilt land som også har bidratt til klimaendringene, kan og bør Norge bidra mer internasjonalt. MDG er det partiet som setter av mest penger til klimafinansiering og bistand.

Vi har tjent store summer på eksport av fossil energi. Derfor har vi også et moralsk ansvar for å bidra til å hjelpe andre land med å omstille seg til utslippsfri energi og tilpasse seg livet på en varmere klode. MDG vil bruke deler av oljerikdommen til å satse på omstilling og klimatilpasning internasjonalt. Vi vil jobbe for et behovsbasert internasjonalt klimafinansieringsmål under klimaforhandlingene, og trappe opp Norges klimafinansiering i tråd med vårt rettmessige klimaansvar.

Støtten til klimatilpasning må være i tråd med Parisavtalens mål om balanse mellom utslippskutt og tilpasning. Investeringer og planer i klima- og naturbistanden skal være robuste mot framtidige klimaendringer, for å sikre et levelig klima og tilstrekkelig vern av naturområder. MDG foreslår derfor å innføre en klimaprosent som et nytt prinsipp på linje med bistandsprosenten. Det innebærer å sette av 1 prosent av Norges bruttonasjonalinntekt (BNI) til klimafinansiering i utviklingsland, som fases inn over en treårsperiode. Det sikrer også at internasjonalt klimaarbeid ikke kommer på bekostning av tradisjonell bistand og fattigdomsbekjempelse

Denne bistanden skal rettes mot tiltak som kutter klimautslipp, hindrer ødeleggelse av natur og miljø, restaurerer ødelagte økosystemer og legger naturbaserte løsninger til grunn. Eksempler er: fornybar energi og utslippsfrie transportsystemer, klimatilpasning, bærekraftig og økosystembasert natur og naturressursforvaltning, bekjempelse av marin forsøpling, samt utvikling av grønn matproduksjon og industri. Bistanden skal prioritere de mest sårbare statene og menneskene som er mest utsatt. Investeringer i fattige land oppfattes ofte som mer risikofylte enn i industriland. Bistand kan dempe denne risikoen, og dermed utløse grønne investeringer mange ganger større enn det offentlige bidraget. Det er avgjørende at miljø- og klimabistand ikke går på bekostning av annet utviklingsarbeid og humanitær nødhjelp.

Både nødhjelp og utviklingsbistand må foregå på mottakerens premisser, ha lokalt eierskap og følge gode bistandsprinsipper. Godt styresett og anti-korrupsjonsarbeid er viktig for å hindre konflikter og sikre at skatteinntekter brukes til innbyggernes beste, og for å hindre rovdrift på naturen.